

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра германської філології

«Допущена до захисту»

Завідувач кафедри

Мироненко Т.П.

«28» листопада 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

на тему:

**“Методика навчання аргументованого письмового висловлювання в
профільній школі”**

Виконала: студентка 6731м групи

____ Зубер Д. Б.

(підпис)

Керівник роботи:

Кандидат педагогічних наук,

Доцент кафедри германської філології

____ Баркасі В. В.

(підпис)

Миколаїв – 2025 р.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ ІМЕНІ
АДМІРАЛА МАКАРОВА
Філологічний факультет**

Кафедра германської філології

Спеціальність 014 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (англійська)), **спеціалізація** 014.021 Англійська мова та зарубіжна література

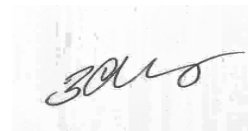
Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Освітня програма АНГЛІЙСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА

Другого (магістерського) рівня вищої освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми
Світлана ЗАСКАЛЄТА

«28» листопада 2025р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»
студентці Зубер Дар'ї Борисівни**

1. Тема роботи: «Методика навчання аргументованого письмового висловлювання в профільній школі»

Керівник роботи: Баркасі Вікторія Володимирівна

Затверджені наказом ректора № 1183-УЧ від 08.10.2025

2. Термін подання роботи: 10.11.2025 р.

3. Вихідні дані по роботі: розкрити сутність поняття «аргументоване письмове висловлювання» та його роль у навчанні іноземних мов; визначити психолого-педагогічні умови розвитку письмової аргументації учнів; проаналізувати сучасні методичні підходи до навчання аргументованого письма; експериментально перевірити ефективність запропонованої методики; розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення процесу формування навичок аргументованого письма.

4. Перелік питань, що підлягають розробці (найменування розділів)

1. Теоретичні засади навчання аргументованого письма в профільній школі
2. Практичні підходи до формування навичок аргументації в письмовому мовленні учнів

5. Перелік презентаційних матеріалів: презентаційний файл.

6. Консультанти розділів роботи: немає

7. Дата видачі завдання 15.09.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Номер	Назва етапів роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір і теми випускної кваліфікаційної роботи, укладання бібліографії за обраною темою; опрацювання наукової і навчальної літератури за обраною темою	до 1.10.2024 р.	Виконано
2.	Укладання плану-проспекту роботи.	до 5.10.2024 р.	Виконано
3.	Збирання, аналіз, систематизація фактичного матеріалу до досліджуваної теми	до 31.10.2024 р.	Виконано
4.	Написання тексту «Вступу»	до 10.11.2024 р.	Виконано
5.	Написання тексту 1 розділу	до 30.11.2024 р.	Виконано
6.	Написання тексту 2 розділу	до 28.02.2025 р.	Виконано
7.	Написання тексту загальних «Висновків»	до 31.03.2025 р.	Виконано
8.	Подання чернетки повного тексту роботи керівникові. Доопрацювання тексту роботи згідно з зауваженнями керівника	до 20.04.2025 р.	Виконано
9.	Попередній захист випускної кваліфікаційної роботи	10.10.2025 р.	Виконано
10.	Доопрацювання повного тексту, подання оформленої за чинними вимогами випускної кваліфікаційної роботи на кафедру прикладної лінгвістики	20.10.2025 р.	Виконано
11.	Отримання відгуку керівника	03.11.2025 р.	Виконано
12.	Отримання рецензії	03.11.2025 р.	Виконано

13.	Подання повного пакету документів, що супроводжують дипломну роботу	10.11.2025 р.	Виконано
14.	Отримання допуску випускної кваліфікаційної роботи до захисту	28.11.2025 р.	Виконано

Студент

 (підпис)

Зубер Дар'я Борисіна

(ПІБ)

Керівник роботи

 (підпис)

Баркасі Вікторія Володимірівна

(ПІБ)

Анотація

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню процесу формування навичок аргументованого письмового висловлювання у старшокласників профільних шкіл. У роботі розкрито теоретико-методологічні засади аргументованого письма, з'ясовано його структуру та основні компоненти, а також проаналізовано психолого-педагогічні умови розвитку критичного і логічного мислення учнів. Досліджено чинні освітні стандарти та вимоги щодо навчання письмовому висловлюванню в закладах середньої освіти.

Практична частина роботи включає розробку та апробацію методики навчання аргументованого письмового висловлювання з використанням когнітивних, комунікативних та інтерактивних підходів. Представлено приклади вправ, завдань на розвиток критичного мислення та алгоритми побудови логічно структурованих письмових робіт, що сприяють активізації мислення учнів, підвищенню мотивації та формуванню умінь усвідомленого обґрунтування власних позицій.

Ключові слова: аргументоване письмо, методика навчання, критичне мислення, письмове висловлювання, профільна школа, навчальна мотивація, когнітивні та комунікативні підходи.

Abstract

The thesis focuses on the development of reasoned written expression skills among upper secondary students in specialized schools. The theoretical part examines the theoretical and methodological foundations of argumentative writing, its structure, and main components, and analyzes the psychological and pedagogical conditions for developing students' critical and logical thinking. Current educational standards and requirements for teaching writing in secondary schools are also reviewed.

The practical part presents the development and implementation of a methodology for teaching reasoned written expression using cognitive, communicative, and interactive approaches. Examples of exercises, critical thinking tasks, and algorithms for constructing logically structured written works are provided, aimed at enhancing students' thinking, motivation, and ability to consciously justify their positions.

Key words: reasoned writing, teaching methodology, critical thinking, written expression, specialized school, learning motivation, cognitive and communicative approaches.

Зміст

Вступ	3
РОЗДІЛ I. Теоретичні засади навчання аргументованого письма в профільній школі	6
1.1. Поняття аргументованого письмового висловлювання.	6
1.2. Психолого-педагогічні основи розвитку критичного мислення та письмової комунікації	12
1.3. Значення формування аргументованого письма для учнів профільної школи	18
Висновки до розділу I	25
РОЗДІЛ II. Практичні підходи до формування навичок аргументації в письмовому мовленні учнів	26
2.1. Дослідження ефективності навчання аргументованого письмового висловлювання в профільній школі	26
2.2. Використання автентичних текстів і сучасних тем для навчання аргументованого письмового висловлювання	41
2.3. Розробка завдань для навчальної і самостійної роботи учнів з метою навчання аргументованого письмового висловлювання в профільній школі	47
Висновки до розділу II	53
Висновки	55
Список використаної літератури	57
Додатки	65

Вступ

Письмо є важливим компонентом мовленнєвої діяльності, який забезпечує не лише засвоєння граматичних і лексичних структур, а й розвиток критичного мислення, творчості та здатності логічно формулювати власні думки. Особливе місце серед різних видів письмової діяльності посідає аргументоване письмове висловлювання, адже воно вимагає від учнів уміння не лише висловити власну позицію, а й переконливо її обґрунтувати. В умовах реформування освіти та впровадження компетентнісного підходу, формування навичок аргументованого письма в учнів профільної школи набуває особливої актуальності. Саме в старшому шкільному віці відбувається становлення здатності до самостійного мислення, оцінювання інформації, висловлення й захисту власних поглядів. Тому оволодіння уміньми створювати логічно послідовні, змістовні та переконливі письмові тексти є необхідною умовою підготовки випускників до подальшого навчання та активної участі в суспільному житті.

Актуальність роботи обумовлена потребою пошуку ефективних методик навчання аргументованого письма, які б поєднували когнітивні, комунікативні та діяльнісні підходи, враховували психологічні особливості старшокласників, рівень їхньої мотивації та інтерес до сучасних соціокультурних тем. Використання автентичних текстів, дискусійних завдань і проблемних ситуацій сприяє не лише розвитку мовленнєвих умінь, а й формуванню критичного мислення та ціннісних орієнтацій учнів.

Проблематика психолінгвістичних аспектів писемного мовлення перебувала в центрі уваги багатьох як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Теоретичне підґрунтя цього дослідження становлять наукові праці Л. С. Виготського, В. П. Глухова, І. О. Зимньої, І. М. Іванової, В. А. Ковшикова, С. П. Кожушка, О. О. Леонтьєва, О. М. Лозової, А. Р. Лурії, С. Д. Максименка, С. Ю. Ніколаєвої, І. В. Нужди, О. П. Сергєєнкової, Ф. де Соссюра, О. Б. Тарнопольського та інших учених. Проблему аргументації як

одного з провідних компонентів логічного мислення досліджували такі науковці, як П. Бюльчев, А. Конверський, А. Кустов, Ю. Музика, І. Розіна, М. Тофтул, О. Халабузар, Н. Чернега, Л. Шилова, Т. Яновська та інші. Попри наявність значного доробку у вітчизняній і зарубіжній науці, питання психолінгвістичних особливостей аргументованого письмового мовлення в учнів все ще потребує подальшого наукового осмислення та поглибленого вивчення.

Об'єкт дослідження - процес навчання англійського письмового мовлення в профільній школі.

Предмет дослідження - методика формування навичок аргументованого письма на уроках англійської мови.

Мета роботи - обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити ефективність методики навчання аргументованого письмового висловлювання учнів профільної школи.

Завдання дослідження:

- розкрити сутність поняття «аргументоване письмове висловлювання» та його роль у навчанні іноземних мов;
- визначити психолого-педагогічні умови розвитку письмової аргументації учнів;
- проаналізувати сучасні методичні підходи до навчання аргументованого письма;
- експериментально перевірити ефективність запропонованої методики;
- розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення процесу формування навичок аргументованого письма.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів у навчальному процесі профільної школи, підготовці методичних рекомендацій для вчителів англійської мови, створенні дидактичних матеріалів та системи вправ для розвитку аргументованого письма учнів.

Апробація результатів дослідження: основні положення дослідження представлені на наукових конференціях та у статтях , де отримали позитивну оцінку фахівців.

Публікації : Результати проведеного дослідження були апробовані в межах наукових заходів. Автор роботи взяла участь у IV Міжнародній науково-практичній конференції International Experience in Scientific Research (20–22 листопада 2025 р., Чикаго, США) та IV Міжнародній науково-практичній конференції Science and Education: Synergy of Innovation (24–26 листопада 2025 р., Берлін, Німеччина). Участь у цих наукових форумах сприяла обговоренню основних положень і результатів дослідження та підтвердила їх наукову значущість.

Структура кваліфікаційної роботи відповідає логіці наукового пошуку і складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

Загальний обсяг кваліфікаційної роботи складає 71 сторінку. Основний текст викладений на 62 сторінках, список використаних джерел налічує 52 найменувань.

Розділ I. Теоретичні засади навчання аргументованого письма в профільній школі

1.1. Поняття аргументованого письмового висловлювання.

Протягом тривалого часу навчання письма розглядалося як другорядний аспект у процесі набуття мовленнєвих компетенцій. Його трактували виключно як допоміжний інструмент для опанування інших компонентів мовленнєвої діяльності, а також як засіб оцінювання рівня знань і навичок учнів чи студентів. Проте у сучасному світі ставлення до письма як до важливого компонента мовного навчання істотно змінилося.

На сьогодні письмо розглядається як центральна мета вивчення й викладається на всіх рівнях опанування іноземних мов. У сучасній лінгвістиці дослідники чітко розмежовують поняття "письма" та "писемного мовлення". Незважаючи на їхню взаємопов'язаність, ці концепти визначаються як окремі системи. Письмо складається з двох основних етапів: формування слів із літер (з урахуванням графічних і орфографічних норм) та створення текстових повідомлень шляхом комбінування слів і словосполучень [13]. Водночас писемне мовлення охоплює низку сталих елементів, таких як графічні навички та знання орфографії, оскільки створення тексту без правильного компонування слів неможливе.

Отже, ці аспекти невіддільно пов'язані з процесом письмової комунікації. Сучасна методика викладання пропонує різноманітні трактування поняття "письма". Українські мовознавці визначають письмо як технічний процес застосування графічної та орфографічної системи мови - символічної системи, яка дозволяє фіксувати мовлення для передачі інформації на відстані та її збереження з плином часу [6]. У ширшому розумінні письмо трактується як специфічна активна і продуктивна форма

мовленнєвої діяльності, орієнтована на кодування інформації через графічний канал комунікації.

Так, І.В. Загорулько визнає письмо одним із чотирьох основних видів мовленнєвої діяльності, котра формує комунікативну спроможність людини і забезпечує її соціокультурну адаптацію. За його словами, письмо є найбільш складною формою мовленнєвої активності. О.В. Чеботніков у своїй роботі підкреслює, що письмо є продуктивною формою мовленнєвої діяльності, яка відображає думки в графічному форматі. Г.С. Драпалюк і Н.І. Пиндик зазначають, що письмо як продуктивний вид мовленнєвої діяльності слугує засобом виразу думок у письмовій формі. Отже, сучасний підхід до вивчення письма акцентується на його значущості як одного з ключових елементів формування мовленнєвих компетенцій, а також на його важливій ролі в розвитку комунікативної здатності й соціальної інтеграції людини.

Письмо-це багатогранний і складний процес, що слугує для графічної фіксації мовлення, а точніше-тексту мовлення. Сам процес створення такого тексту називається написанням, а його результатом є писемний текст. А.Н. Шамо́в у своєму методичному словнику трактує термін "письмо" як: продуктивний вид мовленнєвої діяльності, що передбачає формулювання думок за допомогою графічних знаків; письмове повідомлення, тобто текст, переданий у графічній формі; знакову систему, яка дозволяє фіксувати мову через графічні символи для збереження та передавання інформації на відстань і в часі. Писемне мовлення Шамо́в визначає як форму спілкування, в якій думки передаються у письмовій формі за допомогою графічних знаків. Ця форма поєднує два типи мовленнєвої діяльності: продуктивну (створення тексту) і рецептивну (читання).

У межах комунікативного підходу писемне мовлення часто сприймають як важливий інструмент для розвитку усного мовлення, аудіювання та читання. Це обумовлено його специфікою та обмеженим використанням порівняно з усним мовленням. Крім того, акцентується на практичному застосуванні письма, наприклад, написанні листів друзям за

кордоном [3]. А.І. Ляшкевич наголошує, що письмо, як і будь-який інший вид мовленнєвої діяльності, має певну структуру: етап орієнтування (окреслення мети та адресата письма); планування (формування змісту й обрання форми вираження); реалізація-безпосереднє написання; та перевірка написаного (оцінка змісту й форми). Важливою особливістю писемного спілкування є відсутність миттєвого контакту з адресатом і зворотного зв'язку. Через це автор тексту не може оцінити реакцію читача, натомість вимоги до чіткості й змістовності висловлювань значно зростають. Також ні міміка, ні жести не можуть доповнити писемне мовлення, як це трапляється в усному спілкуванні. Освітні програми наголошують, що письмо є не лише кінцевою метою, але й важливим засобом у процесі вивчення мови. Воно підтримує розвиток навичок аудіювання, говоріння та читання, дозволяючи водночас кожному учню брати участь у продуктивній мовленнєвій діяльності. Окрім того, письмо виступає ефективним інструментом контролю знань і сприяє формуванню самоконтролю й самоперевірки [1].

Дослідження підтверджують необхідність систематичної роботи над розвитком техніки письма на рівні інших аспектів мовної діяльності. Наприклад, взаємозв'язок між письмом і читанням зумовлений тим, що вони базуються на спільній графічній системі. Тому опанування техніки письма повинно йти паралельно з розвитком навичок читання [48]. Проте у процесі письма графемно-фонемні відповідності працюють у зворотному напрямку: від звуку до літери. Навички каліграфії-це вміння писати окремі літери та буквосполучення акуратно й згідно з встановленими нормами. У контексті навчання письма важливо приділяти значну увагу саме якості написання літературних елементів й дотриманню правил оформлення тексту.

На кожному етапі навчання письму необхідно дотримуватись принципу послідовності, поступово переходячи від виконання простих завдань до більш складних [37]. Початковий рівень шкільного навчання не ставить за мету формування писемного мовлення як окремої мовленнєвої діяльності [3]. Проте на середніх етапах навчання письмо вже виступає як самостійний вид

діяльності, що відіграє важливу роль у мовленнєвому розвитку учнів. Тривалість і складність процесу оволодіння письмом значною мірою зумовлені рівнем сформованості базових навичок, які засвоюються на ранніх етапах. Успіх у завершенні кінцевого етапу значною мірою залежить від основи, закладеної попередніми етапами освітнього процесу [25].

Враховуючи підхід О. В. Чеботнікова, письмо можна визначити як продуктивний вид мовленнєвої діяльності, метою якого є графічне вираження думок. Цей процес включає кілька основних етапів: постановка мети і визначення аудиторії (що і кому буде написано); планування змісту і форми викладу; контроль за виконанням. Як і інші види мовленнєвої діяльності, письмо потребує ретельної уваги, систематичної роботи та поступового вдосконалення. На етапі початкового навчання пріоритет не ставиться на досягнення високого рівня володіння писемною мовою, а форма цього виду діяльності розвивається переважно на наступних етапах [32]. Слід наголосити, що навчання письму є тривалим процесом, який потребує значних зусиль і наполегливості як з боку учнів, так і з боку педагогів. Аргументоване письмове висловлювання - це один із найпоширеніших типів учнівських або наукових текстів, у якому автор чітко формулює власну позицію щодо певної проблеми, теми чи питання і переконливо доводить її за допомогою логічних міркувань, фактів, прикладів та доказів. Основна мета такого висловлювання - не просто подати власну думку, а переконати читача в її обґрунтованості, правдивості або доцільності [26].

Основні ознаки аргументованого письмового висловлювання: наявність тези (чітко сформульованої думки); наявність аргументів (аргументи - це твердження, які обґрунтовують тезу [38]. Вони є основою переконливості тексту. Аргументи повинні бути логічними, перевіреними і доречними. Їх має бути не менше двох, і вони повинні різнитися за змістом); приклади та докази (щоб аргументи були переконливими, автор підкріплює їх прикладами з реального життя, літератури, історії, науки, особистого досвіду або з медіа. Приклади повинні безпосередньо стосуватися аргументів і не

бути випадковими); логічність і послідовність викладу (текст має бути структурованим, без «перескакування» з однієї думки на іншу. Логічні зв'язки між частинами (вступ, основна частина, висновок) і між реченнями забезпечуються за допомогою логічних зв'язків (наприклад, по-перше, отже, однак, таким чином тощо)); завершеність викладу [21] (у висновку автор повинен узагальнити сказане, підтвердити тезу або зробити певний підсумок на основі наведених аргументів); мовна грамотність і стилістична відповідність (висловлювання має бути написане грамотно, з дотриманням норм орфографії, пунктуації, лексики та синтаксису. Стиль - публіцистичний або науково-публіцистичний: зрозумілий, чіткий, без надмірної емоційності чи просторіч).

Аргументоване письмове висловлювання - це вид письмового мовлення, у якому автор чітко формулює власну думку щодо певного питання, обґрунтовує її логічними аргументами, підтверджує прикладами та робить обґрунтований висновок. Такий тип письма передбачає не лише виклад фактів або опис подій, а насамперед переконання читача у правильності запропонованої позиції. У навчальному процесі аргументоване письмо виконує дві важливі функції: комунікативну, яка дозволяє учневі висловлювати свої ідеї відповідно до мети висловлювання, контексту і адресата; та когнітивну, що сприяє розвитку логічного мислення, аналітичних здібностей, уміння формулювати та доводити свою точку зору [6].

Структура аргументованого письмового висловлювання зазвичай включає вступ із чітко сформульованою тезою, основну частину з одним або двома аргументами, кожен з яких підкріплюється прикладом, а також висновок, у якому узагальнюються думки і повторюється головна ідея [36]. За потреби може бути включений контраргумент, який демонструє іншу точку зору та пояснює, чому автор із нею не погоджується. Наприклад, у вступі учень може написати: «In my opinion, schools should reduce the use of

plastic», у першому абзаці обґрунтувати цю тезу, наводячи приклад шкоди від пластикових відходів, а у висновку зробити підсумок і заклик до дії.

Особливості навчання аргументованого письма в шкільному курсі іноземної мови включають використання мовних кліше, таких як: I believe that..., One of the main reasons is..., This can be illustrated by..., On the other hand..., To sum up..., а також вживання логічних зв'язків (Firstly, However, Therefore, In conclusion), дотримання структурної послідовності та опора на особистий досвід або реальні приклади. Це не лише допомагає учням будувати зв'язне, логічне висловлювання, а й підвищує рівень їхньої мовленнєвої впевненості.

Структура аргументованого письмового висловлювання:

1. Вступ (2–3 речення): постановка проблеми або формулювання теми, вираження особистої позиції (тези), може містити риторичне запитання або короткий вступний контекст. Наприклад:

У сучасному світі дедалі частіше постає питання: що є справжньою цінністю - матеріальне чи духовне? На мою думку, саме духовні цінності визначають якість людського життя.

2. Основна частина (2 аргументи з прикладами):

- Перший аргумент + приклад (4–5 речень):

Аргумент має обґрунтовувати тезу, приклад - ілюструвати його на практиці. Наприклад:

По-перше, духовні цінності, зокрема любов, доброта, співчуття, формують моральні орієнтири людини. Наприклад, у творі Лесі Українки «Одержима» головна героїня керується саме духовними переконаннями, жертвуючи собою заради вищої мети [21].

- Другий аргумент + приклад (4–5 речень):

Аргумент має бути іншим за змістом, але підтримувати ту саму тезу. Наприклад: По-друге, матеріальні речі швидкоплинні, тоді як духовні цінності залишаються з людиною на все життя. Пригадується приклад з

життя: волонтери, які допомагають іншим, не маючи особливих матеріальних статків, здобувають моральне задоволення та вдячність суспільства.

3. Висновок (2–3 речення): підсумування думок, повторне підтвердження тези (не дослівно), можлива загальна оцінка ситуації або заклик до роздумів.

Вимоги до аргументованого письмового висловлювання: обсяг: зазвичай 100–150 слів (на ЗНО - не менше 100 слів), чітка логіка: теза - аргументи - приклади - висновок, мовна правильність: відсутність граматичних, орфографічних і пунктуаційних помилок, зв'язність тексту: використання логічних зв'язок і засобів міжреченнєвої єдності, оригінальність і самостійність: власна думка, унікальні приклади, уникнення кліше [6]. Аргументоване висловлювання - це не просто текст, це свідоме, логічне й емоційно виважене представлення власної позиції, яке формує навички критичного мислення, аналітики, письмової комунікації та самовираження.

1.2. Психолого-педагогічні основи розвитку критичного мислення та письмової комунікації

Психолого-педагогічні основи розвитку критичного мислення та письмової комунікації становлять фундамент для ефективного формування в учнів ключових компетентностей, необхідних у сучасному суспільстві знань. Ці основи охоплюють як психологічні особливості розвитку учнів, так і педагогічні підходи до організації навчального процесу, орієнтованого на активне мислення, рефлексію та комунікацію. Психологічні основи розвитку критичного мислення:

1. Вікові особливості. У старшій школі (15–17 років) відбувається інтенсивний розвиток абстрактного, логічного, рефлексивного мислення. Учні здатні аналізувати, синтезувати, порівнювати, узагальнювати, робити висновки [4]. Цей період є оптимальним для розвитку критичного мислення,

адже підлітки починають ставити під сумнів авторитети, шукати власну точку зору, прагнути до інтелектуальної самостійності.

2. Роль емоційної сфери. Розвиток критичного мислення можливий лише в умовах психологічного комфорту. Учні мають не боятися помилятися, мають відчувати повагу до своєї думки. Без емоційної безпеки учень або пасивно приймає чужу думку, або конфліктує, не здатен на глибоку рефлексію.

3. Мотивація до мислення [7]. Психологи стверджують, що мислення активізується в умовах проблемної ситуації. Тому розвиток критичного мислення потребує створення когнітивного конфлікту - ситуацій, коли звичних знань недостатньо для вирішення завдання, і необхідно шукати нові підходи. Це стимулює активне залучення пам'яті, уяви, логіки, оцінювання.

2. Педагогічні основи розвитку критичного мислення:

1. Проблемно-діалогічне навчання. Один із найефективніших підходів - створення умов для навчального діалогу: учень–учень, учень–учитель, учень–текст. Таке навчання спонукає учня ставити запитання, сумніватися, формулювати аргументи, спростовувати або підтримувати позиції. Прийоми Сократового діалогу, дебати, дискусії, круглі столи - все це інструменти для розвитку критичного мислення.

2. Методи розвитку мисленнєвих операцій. До педагогічних прийомів, що сприяють розвитку критичного мислення, належать: аналіз тексту (тематичний, логічний, стилістичний); синтез нової інформації (створення тез, заголовків, аналітичних схем); порівняння позицій (наприклад, різних героїв, авторів, історичних фактів); оцінювання (власної думки, змісту прочитаного, логіки доведення); рефлексія (висловлення вражень, зміни поглядів, самоперевірка).

3. Формування відкритого навчального середовища [6]. Учитель має створювати атмосферу, у якій дозволено помилятися, шукати, змінювати

думку. Це простір, де кожен учень має право на власну позицію, а вчитель виступає фасилітатором, а не диктатором істини.

3. Психолого-педагогічні засади розвитку письмової комунікації:

1. Зв'язок із розвитком мовлення.

Письмова комунікація - це одна з форм реалізації мислення у мовленні. Вона ґрунтується на таких психологічних процесах, як пам'ять, увага, мислення, уява. Важливим є розвиток мовної свідомості: вміння добирати відповідні лексичні й граматичні засоби для адекватного вираження думки.

2. Методичні підходи до формування письма: через читання: читання якісних текстів формує зразки, які учень може наслідувати; через письмо за шаблоном: опанування структур (вступ – теза – аргументи – приклади – висновок); через редагування і рецензування: обговорення написаного, спільне вдосконалення тексту; через письмове обговорення тем, що викликають інтерес: висловлення власної позиції, письмові дискусії, міні-есе.

3. Формування саморефлексії в процесі письма.

Учень має вчитися самотійно оцінювати якість свого тексту - логіку, точність, зв'язність, аргументованість, мовну правильність. Це потребує постійного залучення критичного мислення у письмову діяльність. Отже, можна стверджувати, що розвиток критичного мислення і письма є взаємопов'язаним. Без мислення не може бути змістовного письма; без письма - мислення не стає структурованим, чітким, завершеним. Коли учень вміє аналізувати, він може чітко формулювати; коли вміє формулювати - може переконувати; коли може переконувати - значить, здатен діяти свідомо й відповідально.

Нині особлива увага на старшій шкільній ланці приділяється розвитку усного мовлення. Цей вид діяльності виводиться на якісно новий рівень завдяки збагаченню його змістової наповненості, підвищенню мотивації, створенню невимушеної атмосфери спілкування та покращенню інформаційної насиченості [5]. Однак ключову роль на цьому етапі займає

розвиток умінь читання. Щодо письмових навичок, учні мають оволодіти різними видами текстотворення, такими як складання планів і тез для усних виступів, написання анотацій та резюме опрацьованих матеріалів, створення рефератів, а також формування текстів монологічного характеру відповідно до комунікаційних вимог.

Важливим аспектом є завершення формування активного словникового запасу учнів і подальший розвиток рецептивної лексики. Відповідно до навчальної програми, старшокласники мають опанувати визначену кількість нових лексичних одиниць, спрямованих на пасивне сприйняття та розпізнавання. У 10–11 класах граматичний матеріал розглядається переважно на рівні ідентифікації та сприймання під час читання. Протягом навчання в 11 класі учні систематизують раніше опрацьований граматичний матеріал, закладаючи основу для його успішного використання у майбутньому. Старшокласники перебувають у віковому періоді, який характеризується поєднанням рис підліткового віку з ознаками дорослої свідомості. У них зберігаються відголоски дитинства, водночас формується усе більше усвідомлення власної особистості, цінностей і переконань.

У цей період спостерігається явна диференціація інтересів, що впливає на вибіркове ставлення до навчальних предметів. Школярі починають активно прагнути самовираження, утвердження себе в соціумі, обстоювання своїх думок і принципів. Тому навчання іноземної мови у цьому віці має бути спрямованим на створення сприятливого психологічного клімату для комунікації та забезпечення умов для активної взаємодії [33]. Особливо важливо обирати проблемний матеріал для уроків, який стимулює обмін думками, спонукає до роздумів і дозволяє розвивати критичне мислення. Різноманітність інтересів школярів і процес формування професійної орієнтації вимагають подальшого акцентування на індивідуалізації навчання [4]. Підвищення рівня самосвідомості та відповідальності учнів створює сприятливі передумови для організації самостійної роботи й розвитку навичок самоосвіти. Самостійна мовна практика повинна підготувати учнів

до самостійного вдосконалення знань мови та її активного оволодіння. Це передбачає розвиток навичок роботи з довідковою літературою, аналізу текстів, використання технічних засобів тощо. На старших етапах навчання стає особливо важливим поєднання індивідуальної, парної та групової роботи, де роль учителя трансформується в партнера, організатора, сценариста й координатора.

Психологи відзначають, що для старшокласників характерне несистематизоване запам'ятовування, ефективність якого значно підвищується, якщо учні розуміють мету засвоєння конкретного матеріалу. Осмислення матеріалу, порівняння, угруповання та інтенсивна інтелектуальна праця сприяють ефективності запам'ятовування. Це досягається завдяки складній структурі пізнавально-комунікативної діяльності учнів [2]. Учні старших класів демонструють більш високий рівень комунікативного розвитку: краще володіють морфологічними й синтаксичними аспектами мовлення; уміють формулювати думки логічно та послідовно. Їх мовлення характерне здатністю до аналізу, висновків і прогнозів, що необхідно враховувати під час навчання.

Відповідно до Державного освітнього стандарту, письмова компетенція передбачає здатність використовувати мову в типовій повсякденній комунікації. Учень повинен навчитися: складати короткий твір на задану тему, передавати зміст тексту чи аудіоматеріалу в письмовій формі; самостійно висловлюватися за допомогою візуальних або вербальних підказок; писати листи закордонним друзям чи привітальні листівки; заповнювати анкети; створювати нотатки або повідомлення; складати план тексту чи робити записи щодо прочитаного чи почутого; писати реферати або повідомлення.

Психолого-педагогічні основи розвитку критичного мислення та письмової комунікації ґрунтуються на розумінні пізнавальної діяльності учня як активного, творчого процесу, у якому провідну роль відіграють мисленнєві операції, здатність аналізувати інформацію, робити висновки,

аргументувати позицію та приймати самостійні рішення. У сучасній педагогічній науці критичне мислення розглядають не лише як окремий когнітивний навик, а як комплексну систему, що охоплює логічні, аналітичні, оцінювальні та комунікативні уміння, необхідні для осмисленого сприйняття світу та продуктивної участі в освітньому процесі.

Розвиток критичного мислення тісно пов'язаний із формуванням письмової комунікації, оскільки процес письма потребує осмислення теми, добору доказів, побудови логічної структури тексту, використання мовних засобів для точного передавання думок. Письмове мовлення виступає своєрідним інструментом мислення - через нього учень не лише фіксує, а й упорядковує знання, структурує власний досвід і формує аргументовану позицію щодо певної проблеми. Отже, письмо не є лише технічною навичкою, а виступає важливим чинником когнітивного розвитку.

З погляду психології навчання, критичне мислення формується в результаті проблемно-пошукової діяльності, коли учень має можливість самостійно досліджувати інформацію, ставити запитання, перевіряти гіпотези, порівнювати різні точки зору та робити узагальнення. У педагогічному контексті така діяльність реалізується через методи дискусій, дебатів, аналізу кейсів, творчого письма, роботи з автентичними текстами. Саме ці форми сприяють розвитку уміння аргументувати, оцінювати достовірність фактів і формулювати обґрунтовані висновки [14].

Значну роль у розвитку критичного мислення відіграє мовне середовище, у якому здійснюється навчання. Під час роботи з іноземною мовою учні опановують нові способи вираження думок, знайомляться з іншими культурами мислення, що стимулює порівняння, узагальнення і переосмислення власного досвіду. Формування іншомовної письмової комунікації сприяє розширенню когнітивного простору учня, активізує мовленнєві та інтелектуальні процеси, підвищує рівень саморефлексії.

Педагогічні умови розвитку критичного мислення передбачають створення навчального середовища, у якому цінується самостійність,

ініціатива та творче мислення. Учитель у цьому процесі виступає не лише джерелом знань, а й наставником, який організовує взаємодію, підтримує пізнавальну активність, мотивує до аналізу й самостійних висновків. Ефективним є застосування технологій розвитку критичного мислення через читання та письмо (ТРКМ), які поєднують етапи виклику, осмислення та рефлексії. Такі технології сприяють поступовому формуванню навичок осмисленого читання, логічного структурування тексту та побудови аргументованого письмового висловлювання [10].

Отже, процес навчання в старших класах базується на поступовому розвитку комунікативно-пізнавальної діяльності, акцентуванні на особистісному підході до обговорення тем, а також на індивідуалізації навчання з акцентом на практичне застосування мови у майбутньому. Значну увагу приділяють розвитку навичок самостійної роботи. Письмовий монологічний вид комунікації за своєю сутністю має схожість із усною формою, але є більш структурованим, логічним і детальним. Письмова комунікація стимулює інтелектуальну діяльність особистості, збагачує теоретичний і практичний досвід. Уміння адекватно й чітко висловлювати свої думки в письмовій формі позитивно впливає на розвиток усного мовлення, роблячи його більш логічним і точним. Здатність вільного користування письмовою комунікацією економить час на отримання інформації та сприяє її кращій обробці. Психолінгвістичні особливості письмової діяльності разом із соціальними запитами суспільства підкреслюють важливість розвитку компетенції письмової комунікації в старшокласників і формування творчих та обґрунтованих підходів до письма під час занять.

1.3. Значення формування аргументованого письма для учнів профільної школи

Формування навичок аргументованого письма в учнів профільної школи має надзвичайно важливе значення як у контексті мовленнєвого розвитку, так і в ширшому - когнітивному, соціальному та особистісному вимірах. Аргументоване письмо є одним із найскладніших і водночас найцінніших видів мовленнєвої діяльності, оскільки воно поєднує здатність людини мислити логічно, добирати та оцінювати інформацію, формулювати власну позицію, обґрунтовувати її доказами та переконливо висловлювати думку в письмовій формі. Саме тому розвиток цього виду письмової діяльності в старших класах набуває особливої актуальності, адже учні профільної школи перебувають на етапі становлення інтелектуальної самостійності, світоглядного самовизначення та підготовки до подальшого навчання у вищих навчальних закладах [12].

Аргументоване письмо забезпечує учням можливість не лише грамотно будувати текст, а й осмислено висловлювати позицію щодо важливих соціальних, культурних, моральних або екологічних проблем. В умовах сучасного суспільства, де інформаційні потоки є надзвичайно інтенсивними, вміння критично осмислювати дані, виокремлювати головне, робити висновки та обґрунтовувати думку набуває ключового значення. Володіння цими навичками допомагає учням не лише досягати успіху в навчанні, а й бути активними, свідомими громадянами, здатними до аналітичного мислення та аргументованого відстоювання власних поглядів.

У процесі навчання аргументованого письма розвиваються такі важливі інтелектуальні якості, як логічність, послідовність, структурність мислення, увага до деталей і точність у висловленні думок. Учень навчається встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, прогнозувати реакцію читача, добирати аргументи відповідно до мети комунікації. Таке письмо не лише розвиває мовну компетентність, а й сприяє формуванню метакогнітивних умінь - здатності контролювати власний процес мислення, планувати структуру тексту, оцінювати адекватність аргументів та редагувати власний продукт [11].

Для старшокласників оволодіння аргументованим письмом є також засобом підготовки до життя у світі, де критичне мислення, комунікаційна компетентність і культура мовлення розглядаються як базові складові професійного успіху. Більшість сучасних професій вимагає вміння ефективно висловлювати думки в письмовій формі - у звітах, проєктах, електронному листуванні, академічних або публіцистичних текстах. Тому формування аргументованого письма ще у шкільному віці закладає основу для подальшої освітньої та кар'єрної самореалізації учнів.

Не менш важливим є виховний аспект. Робота над письмовими завданнями, що вимагають аргументації, стимулює розвиток відповідальності за висловлену позицію, вчить поважати іншу думку, розвиває емпатію та толерантність у спілкуванні [49]. Аргументоване письмо дає можливість учням виражати власний досвід, цінності, ставлення до навколишнього світу, що сприяє формуванню зрілої, соціально активної особистості.

З педагогічного погляду, навчання аргументованого письма в профільній школі є ефективним інструментом розвитку міжпредметних компетентностей, зокрема інформаційної, комунікативної, соціальної та культурної. У процесі підготовки письмових текстів учні аналізують джерела інформації, порівнюють погляди, узагальнюють матеріал, що сприяє розвитку інформаційної грамотності [12]. Робота в групах або парах під час обговорення тем майбутніх есе стимулює взаємонавчання, вміння слухати співрозмовника, конструктивно критикувати й аргументувати власну думку.

Формування навичок аргументованого письма також сприяє розвитку творчого потенціалу. На відміну від відтворювальних видів письма, аргументоване письмо передбачає активну позицію автора, залучення його життєвого досвіду, уяви, емоцій і суджень. Завдяки цьому учні навчаються не лише наслідувати готові мовні зразки, а й створювати власні тексти, що мають логічну завершеність, внутрішню переконливість та індивідуальний стиль.

Суттєвим чинником розвитку аргументованого письма є формування культури мови. У процесі навчання учні засвоюють норми письмового мовлення, вчаться користуватися різними засобами зв'язку речень, логічними сполучниками, виразами для посилення аргументів, що підвищує рівень мовної грамотності та комунікативної ефективності [42]. Отже, робота над письмовими аргументованими висловлюваннями стає одночасно і засобом, і результатом формування культури письмового мовлення.

Крім того, значення аргументованого письма проявляється в його здатності інтегрувати різні види мовленнєвої діяльності. Для того щоб створити якісний письмовий текст, учень повинен уміти слухати, читати, аналізувати та говорити, тобто активно використовувати всі комунікативні канали. Це сприяє формуванню цілісної іншомовної комунікативної компетентності, що відповідає вимогам сучасної освіти.

Формування аргументованого письма в учнів профільної школи має велике значення як з освітньої, так і з особистісної точки зору. У старшій школі навчальний процес спрямований не лише на засвоєння знань, а й на розвиток умінь критично мислити, аналізувати, відстоювати власну позицію - тобто на формування компетентностей, які необхідні в сучасному суспільстві [6]. Аргументоване письмо є важливим інструментом для реалізації цих цілей.

Наведемо детальний опис значення: розвиток критичного мислення (аргументоване письмо змушує учня осмислювати проблему з різних боків, аналізувати факти, відрізняти суб'єктивну думку від об'єктивної інформації. Учень вчиться не просто повторювати чужу думку, а формулювати власну на основі логічних міркувань і доказів. Це сприяє розвитку самостійності мислення та здатності до аналітики); формування комунікативної компетентності (уміння чітко, структуровано й переконливо висловлюватися в письмовій формі є ключовим для ефективної комунікації в будь-якій сфері [13]. Для профільної школи це особливо важливо, адже учні готуються до вступу у вищі навчальні заклади або професійного життя, де вміння вести

аргументовану дискусію або писати есе має практичне значення); підготовка до зовнішнього незалежного оцінювання (аргументоване висловлювання є обов'язковою складовою частиною українського національного мультипредметного тесту (НМТ). Тому регулярне тренування написання таких текстів допомагає учням покращити навички, потрібні для успішного складання іспиту); розвиток логічного мислення і вміння структурувати інформацію (аргументоване письмо вимагає побудови логічно послідовного тексту: теза - аргументи - приклади – висновок [41]. Учень набуває навичок планування власного висловлювання, логічного упорядкування думок, виділення головного та підпорядкування другорядного [12]. Ці вміння корисні не тільки в навчанні, а й у професійній діяльності) виховання відповідальності за власну позицію (у процесі аргументації учень має не просто висловити свою думку, а й обґрунтувати її. Це формує відчуття відповідальності за сказане, а також сприяє етичному розвитку особистості: учень вчиться толерантності, повазі до інших точок зору, умінню дискутувати без агресії); розвиток мовленнєвої культури (робота над аргументованими текстами сприяє збагаченню словникового запасу, розвитку граматичних навичок, умінню працювати з мовними кліше, стилістичними засобами та логічними зв'язками [6]. Учні починають краще володіти письмовою формою англійської мови); підвищення навчальної мотивації (теми для аргументованого письма часто торкаються життєво важливих питань, які близькі підліткам: сенс життя, роль сім'ї, дружби, свободи, вибору професії тощо. Це дає змогу учням самовиразитися, відчути значущість власної думки, а отже - підвищити зацікавлення у навчанні) [8].

Формування аргументованого письма в учнів профільної школи - це не просто навчання певному жанру. Це розвиток цілісної особистості, яка вміє мислити, аргументувати, висловлюватися і діяти свідомо. Таке письмо сприяє становленню активного, критично мислячого громадянина, здатного брати участь у суспільному житті, приймати обґрунтовані рішення та відповідати за свої слова й дії. Саме тому робота над аргументованим

письмом повинна займати важливе місце в навчальній програмі старшої школи.

У сучасній мовній освіті формування навичок аргументованого письма іноземною мовою розглядається як один із ключових компонентів розвитку комунікативної та академічної компетентностей. Аргументоване письмо не лише забезпечує здатність логічно висловлювати думки, але й сприяє формуванню критичного мислення, навичок аналізу, порівняння, оцінювання інформації та переконливого донесення власної позиції до читача [13].

По-перше, аргументоване письмо є важливим засобом розвитку критичного мислення в умовах іншомовного середовища. У процесі створення текстів такого типу учні змушені не просто повторювати вивчені конструкції, а активно працювати з інформацією: обирати релевантні факти, формулювати чітку тезу, добирати переконливі аргументи та супроводжувати їх прикладами. Такий підхід вимагає свідомого володіння мовним матеріалом, що сприяє глибшому засвоєнню лексики, граматичних структур і стилістичних норм іноземної мови [40].

По-друге, написання аргументованих текстів сприяє розвитку академічного письма, яке є необхідним для успішного навчання у вищих навчальних закладах, участі в міжнародних освітніх програмах та написанні наукових робіт. Уміння чітко структурувати текст, логічно викладати думки, дотримуватись формальних вимог до мовного оформлення - усе це входить до складу академічної грамотності, яка починається з простих форм, як-от коротке есе з аргументацією, і розвивається до складніших жанрів, як аналітична стаття чи дослідницький звіт.

По-третє, аргументоване письмо відіграє важливу роль у формуванні соціокультурної та міжкультурної компетентності. Висловлення думки з аргументацією часто передбачає порівняння культурних реалій, аналіз суспільних явищ, етичних норм чи освітніх практик у різних країнах. Отже, учні не лише розвивають мовні навички, а й навчаються поважати

різноманіття поглядів, адекватно реагувати на протилежні думки та висловлювати свою позицію в контексті іншої культури [6].

Крім того, формування аргументованого письма має високу практичну цінність у контексті підготовки до міжнародних іспитів з англійської мови, таких як IELTS, TOEFL, Cambridge Exams тощо. Усі ці тести включають письмову частину, де від учасників вимагається вміння аргументовано висловити думку на актуальну тему, що зумовлює необхідність цілеспрямованого тренування відповідного виду письма у процесі навчання. З педагогічної точки зору, навчання аргументованого письма дозволяє реалізувати особистісно орієнтований підхід, адже кожен учень має можливість висловити власні думки, спираючись на власний досвід, інтереси та цінності [13]. Це підвищує мотивацію до навчання, сприяє глибшому залученню в навчальний процес і стимулює рефлексивну діяльність. З урахуванням вищенаведеного можна стверджувати, що формування аргументованого письма іноземною мовою - це не лише розвиток окремого виду мовленнєвої діяльності, а комплексний процес, що охоплює когнітивні, комунікативні, соціокультурні та емоційно-особистісні компоненти [39]. Саме тому ця навичка має бути інтегрованою складовою сучасного освітнього процесу на всіх етапах навчання іноземної мови.

Отже, формування аргументованого письма у старшокласників профільної школи має глибоке педагогічне, психологічне та соціальне значення. Воно не лише розвиває мовленнєву та когнітивну компетентність, а й формує здатність мислити критично, діяти свідомо, обґрунтовувати свої думки, спілкуватися ефективно й відповідально. Володіння навичками аргументованого письма є показником високого рівня мовної культури та інтелектуального розвитку, що забезпечує готовність учнів до успішного продовження освіти, професійної діяльності й активної участі в громадському житті.

Висновки до розділу I

У першому розділі було здійснено ґрунтовний теоретичний аналіз проблеми формування навичок аргументованого письмового висловлювання в учнів профільної школи. Розглянуто сутність поняття «аргументоване письмове висловлювання», його основні ознаки, структуру та функції у процесі розвитку іншомовної комунікативної компетенції. З'ясовано, що аргументоване письмо є не лише формою письмової комунікації, а й ефективним засобом розвитку критичного мислення, рефлексії та творчих здібностей старшокласників.

Проаналізовано психолого-педагогічні засади розвитку письмової комунікації та критичного мислення учнів старших класів. Підкреслено, що саме в цьому віковому періоді формується здатність до логічного мислення, самостійного судження, оцінки інформації та обґрунтованого висловлення власної позиції. Успішність цього процесу залежить від рівня навчальної мотивації, особистісної активності та педагогічної підтримки [34].

Встановлено, що ефективне навчання аргументованого письма потребує інтеграції когнітивного, комунікативного та діяльнісного підходів, які забезпечують комплексний розвиток мовленнєвих умінь і навичок. Особливу роль у цьому відіграють технології критичного мислення, проєктна діяльність, аналіз автентичних текстів та міжпредметна інтеграція.

Також обґрунтовано значення аргументованого письма як чинника особистісного розвитку учнів профільної школи. Цей вид письмової діяльності сприяє формуванню соціальної компетентності, відповідальності за висловлені думки, умінню логічно обґрунтовувати власні переконання та поважати позицію інших.

Розділ II. Практичні підходи до формування навичок аргументації в письмовому мовленні учнів

2.1. Дослідження ефективності навчання аргументованого письмового висловлювання в профільній школі

Організація дослідження включає кілька етапів, ці етапи відображено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Етапи дослідження	
Етап дослідження	Опис етапу
Підготовчий етап	На цьому етапі було визначено мету дослідження, вибрано відповідні методи та інструменти, сформовано вибірку. Учасникам було надано детальну інформацію про дослідження, його мету, можливі ризики та гарантії конфіденційності. Після цього кожен учасник підписав інформовану згоду на участь у дослідженні.
Основний етап	Учасники пройшли тестування, що дозволило отримати кількісні дані про формування навичок аргументації в письмовому мовленні учнів
Заключний етап	На цьому етапі було проведено обробку та аналіз отриманих даних. Це включало кількісний аналіз результатів тестування та якісну обробку інформації з інтерв'ю.

Для визначення рівня навичок аргументації в письмовому мовленні учнів 10-го класу нами була сформована анкета (таб. 2.2).

Таблиця 2.2

Анкета для визначення рівня навичок аргументації в письмовому мовленні учнів

№	Твердження	Завжди	Часто	Іноді	Ніколи
Інструкція: Прочитайте уважно кожне твердження та поставте позначку + у відповідній колонці, яка найточніше відповідає вашій думці.					
1	Я вмію чітко формулювати головну думку (тезу) в письмовому висловлюванні.				
2	Я наводжу принаймні два логічні аргументи для підтримки своєї тези.				
3	Я вмію підбирати приклади з власного досвіду або з життя для підкріплення аргументів.				
4	Я використовую факти, статистику або дані з авторитетних джерел у письмовому мовленні.				
5	Я намагаюся передбачити можливі заперечення до своєї думки і відповісти на них.				
6	Я логічно структурую текст: маю вступ, основну частину і висновок.				
7	Мої речення пов'язані між собою логічними зв'язками (наприклад: по-перше, отже, таким чином).				
8	Я уникаю повторень і вмію чітко висловлювати свої думки.				

9	Я усвідомлюю, що таке аргумент і чим він відрізняється від простої думки.				
10	Я вважаю, що здатен переконати читача у правильності своєї позиції через добре побудований текст.				
11	Я ретельно планую структуру висловлювання перед написанням.				
12	Я вмію робити висновок, який логічно випливає з наведених аргументів.				

Інтерпретація результатів (для вчителя):

- Завжди (1 бали), Часто (0,5 бали), Іноді (0,2 бал), Ніколи (0 балів).
- Максимальна кількість балів: 12.
- 10-12 балів – високий рівень сформованості навичок аргументованого письма.
- 6-10 балів – достатній рівень, потребує вдосконалення окремих компонентів.
- 4-6 балів – середній рівень, учень потребує системної підтримки.
- 0–4 балів – низький рівень, необхідна цілеспрямована робота з основами аргументації.

Для дослідження нами був здійснений аналіз сучасних літературних даних. До використовуваних методів дослідження відносять: аналіз й узагальнення науково-методичної літератури; тестування; спостереження; метод математичної статистики. Огляд літератури як метод дослідження актуальний як ніколи. Огляд літератури можна загалом описати як більш-менш систематичний спосіб збору та узагальнення попередніх досліджень.

Ефективний і добре проведений огляд як метод дослідження створює міцну основу для поглиблення знань і сприяння розвитку теорії. Завдяки об'єднанню висновків і точок зору з багатьох емпіричних висновків, огляд літератури може вирішувати дослідницькі питання з детальністю, якої не має жодне окреме дослідження.

Це також може допомогти надати огляд сфер, у яких дослідження є розрізненими та міждисциплінарними. Крім того, огляд літератури є чудовим способом синтезу результатів досліджень, щоб продемонструвати докази на мета-рівні та виявити сфери, у яких потрібні додаткові дослідження, що є критично важливим компонентом створення теоретичних основ і побудови концептуальних моделей. Проте традиційним способам опису та зображення літератури часто не вистачає ретельності, і вони не застосовуються систематично. Це призводить до відсутності знань про те, що насправді говорить колекція досліджень або на що вона вказує. У результаті існує велика ймовірність того, що автори будують свої дослідження на хибних припущеннях. Коли дослідники вибірково підбирають докази, на яких будують своє дослідження, ігноруючи дослідження, які вказують на інший бік, можуть виникнути серйозні проблеми. Крім того, навіть якщо методологія оглядів дійсна, часто виникають проблеми з тим, що є хорошим внеском.

Звичайно, вже існують деякі вказівки щодо проведення оглядів літератури, які пропонують різні типи оглядів, такі як наративні або інтегративні огляди. Були також деякі спроби розробити рекомендації спеціально для дослідження. Розвиваючи та синтезуючи ці різні типи оглядів літератури, ми маємо ширший погляд, узагальнюючи та об'єднуючи різні рекомендації, включаючи те, як застосовувати їх у педагогічних-дослідженнях. Огляд літератури забезпечує основу для побудови нової концептуальної моделі чи теорії, і він може бути цінним, коли ми маємо на меті відобразити розвиток певної галузі досліджень з часом. Однак важливо зазначити, що залежно від мети огляду літератури метод, який слід

використовувати, буде різним. Тестування – це практика об’єктивного оцінювання того, наскільки система (пристрій) відповідає, перевищує або не відповідає заявленим цілям. Для обробки результатів досліджень в даній роботі використовувалась програма Microsoft Office Excel для побудови графіків та обчислення показників.

Для обробки результатів дослідження нами використовувався метод-описова статистика. Описова статистика - це розділ статистики, що займається збиранням, узагальненням, представленням і первинним аналізом даних з метою виявлення загальних характеристик досліджуваної сукупності. Її основне завдання - подати числову інформацію у зручній і зрозумілій формі, щоб дослідник міг швидко оцінити структуру та особливості розподілу показників у вибірці. До основних показників описової статистики належать: середнє арифметичне (яке показує загальну тенденцію в даних), медіана (що вказує на центральне значення), а також дисперсія, стандартне відхилення і діапазон, які відображають варіативність (розкид) даних. Крім того, використовуються коефіцієнти асиметрії та ексцесу, що дають змогу оцінити форму розподілу: чи є він симетричним, сплющеним або загостреним. У межах описової статистики також застосовуються графічні методи представлення даних - діаграми, гістограми, полігони, таблиці частот, що дозволяють краще візуалізувати тенденції, відхилення та закономірності.

Описова статистика не робить висновків щодо причин або статистичної значущості результатів, але є необхідним першим етапом будь-якого дослідження, оскільки дозволяє систематизувати інформацію, виявити можливі аномалії та підготувати дані до подальшого аналізу, зокрема інтерференційного (наприклад, кореляційного чи факторного). У прикладних педагогічних та соціальних дослідженнях описова статистика дає змогу зрозуміти, як розподіляються характеристики серед респондентів, яка середня оцінка, наскільки відрізняються результати між окремими підгрупами тощо. Отже, вона є ключовим інструментом для попереднього

аналізу даних і формування науково обґрунтованих висновків. Дослідження проводилося на базі спеціальної школи №26 в Києві. Усі дані нами було взято з контрольної (1-група, 25-учнів 10-го класу) й експериментальної (2-група, 25- учнів 10-го класу) груп було систематизовано і занесено в таблиці Додатку А. Графічно отримані результати на першому етапі дослідження рівня навичок аргументації в письмовому мовленні учнів можна зобразити в вигляді графіку, рис.2.1.

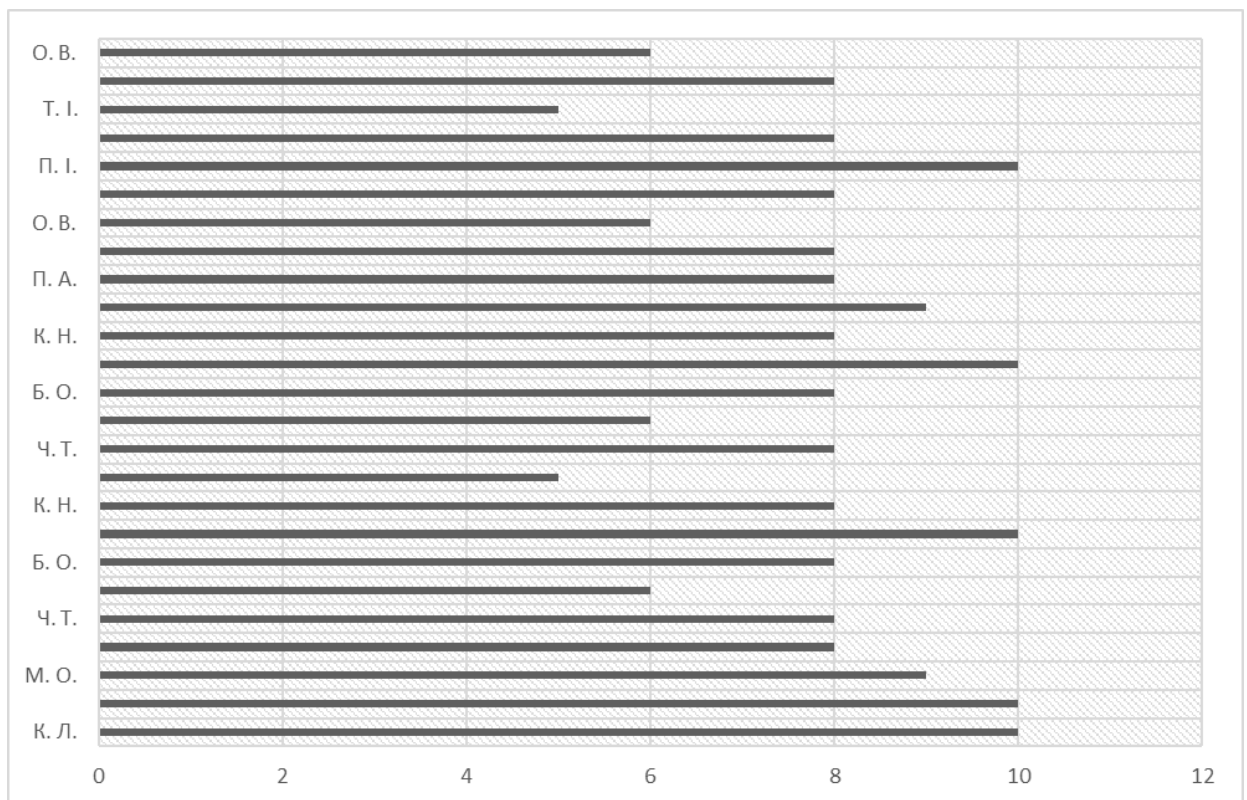

Рис. 2.1 Показники експериментальної групи після 1-го анкетування

Графічно отримані результати контрольної групи на першому етапі дослідження рівня навичок аргументації в письмовому мовленні учнів можна зобразити в вигляді графіку, рис. 2.2.

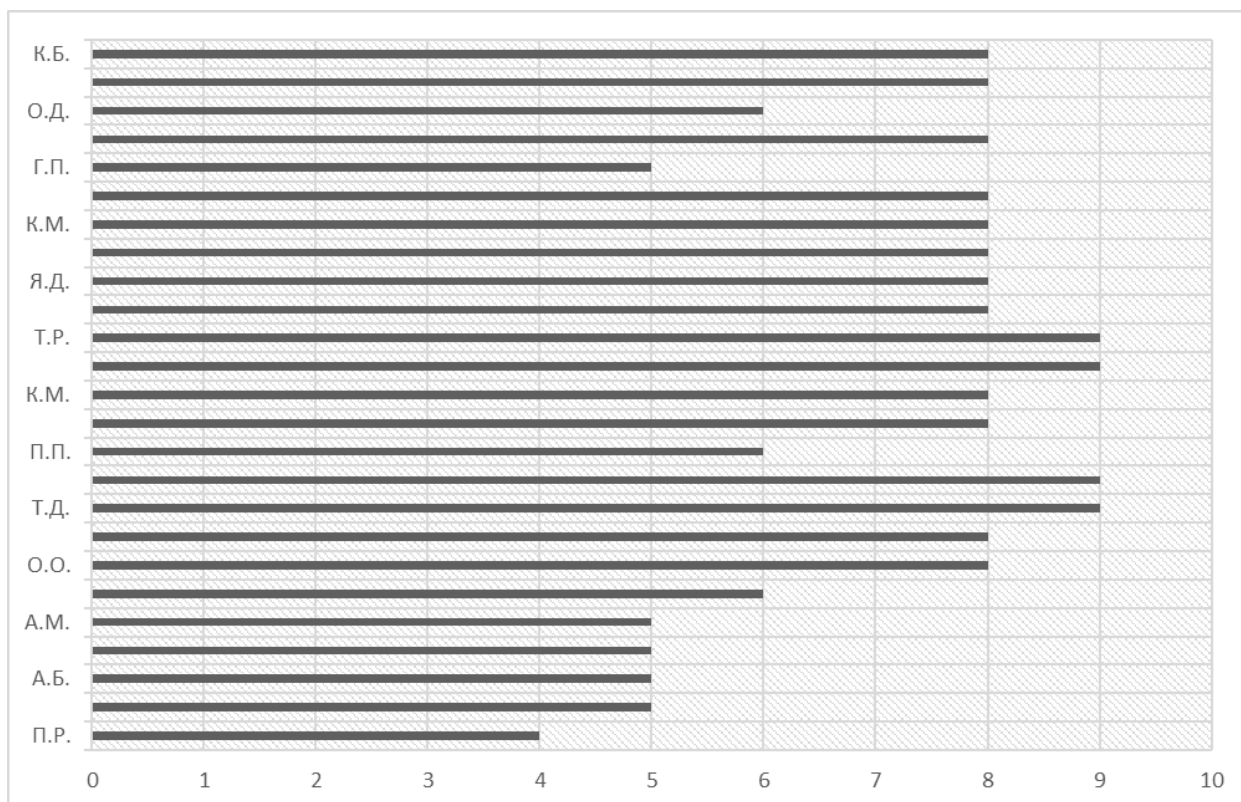

Рис. 2.2 Показники контрольної групи після 1-го анкетування

Отже, ми можемо зазначити, що рівень сформованості навичок аргументації в письмовому мовленні в контрольній і експериментальній групі знаходиться на одному рівні. Наступним етапом нашого дослідження є впровадження уроку англійської мови з навчання аргументованого письма в умовах профільного навчання.

Тема уроку: "Argumentative written statement on the topic of ecology: climate change problems"

Мета уроку: розвивати вміння учнів писати аргументовані висловлювання, чітко формулюючи свою думку та підкріплюючи її відповідними аргументами; ознайомити з особливостями написання есе, де важливу роль відіграють логічність, структура та переконливість; використати автентичні тексти та сучасні теми для підвищення мотивації учнів до письмового викладу думок.

Завдання:

1. Ознайомити учнів з структурою аргументованого письмового висловлювання.
2. Допомогти учням зрозуміти, як правильно використовувати аргументи та приклади для підтримки власної думки.
3. Підготувати учнів до написання власного аргументованого есе на задану тему [35].

Тип уроку: комбінований (лекція-практика).

Обладнання: проектор, комп'ютер з доступом до інтернету; тексти з новин про зміни клімату, статті з науково-популярних журналів; листи з інструкцією для написання есе; дошка, маркери, плакати з прикладами структури аргументованого тексту.

Хід уроку

1. Організаційний момент (3 хв.):
 - Привітання учнів, оголошення теми уроку.
 - Коротке обговорення важливості вміння писати аргументовані тексти в сучасному світі, особливо в контексті професійного навчання.
 - Мотивація до роботи: «Сьогодні ми будемо працювати над дуже важливою темою, яка стосується нашого майбутнього - зміною клімату, і навчимося, як обґрунтовано висловлювати свою думку на цю тему» [29].
2. Вступна частина: теоретичний блок (10 хв.):
 1. Пояснення структури аргументованого висловлювання:
 1. Вступ (Загальний контекст, актуальність теми, теза).
 2. Основна частина (Аргументи, що підтримують тезу).
 3. Заключення (Висновок, підсумок, можливі шляхи вирішення проблеми).
 2. Розбір ключових аспектів аргументації:
 1. Що таке аргумент і як його формулювати.
 2. Як добирати приклади, факти або статистику для підкріплення своєї думки.

3. Які стратегії використати для переконливості (логічність, достовірність джерел).

3. Приклад на дошці:

Пропонується текст «Зміна клімату: глобальна проблема сучасності», з якого учні повинні виділити основну тезу, аргументи та приклади.

3. Практична частина: робота з автентичними текстами (15 хв.):

1. Читання автентичного тексту: Учні читають статтю чи уривок з новин про зміни клімату та її наслідки для планети.

Текст для читання:

"Climate change is one of the greatest threats to humanity. In recent decades, the average temperature on Earth has increased by 1.2 degrees Celsius, which is leading to melting glaciers, rising ocean levels and an increase in the number of natural disasters. Every year it gets warmer, and scientists warn that we are approaching a threshold beyond which it will be impossible to change the situation"

2. Аналіз тексту: визначення основної тези: що саме вважається головною проблемою?; виявлення аргументів, які підтримують основну думку; оцінка достовірності наданих прикладів (наукові дослідження, факти, статистика).

3. Обговорення: Відкриття дискусії в класі: "What do you think about the problem of climate change? How can this process be stopped or at least slowed down?"

4. Підготовка до написання власного аргументованого есе (15 хв.):

- Завдання учням: Написати есе на тему "What do you think are the main causes of climate change and how can these processes be stopped?" Кожен учень має сформулювати чітку тезу та підкріпити її трьома аргументами, використовуючи факти, статистику чи приклади з реального життя.

- Поради для написання есе: визначити головну проблему; пропонувати рішення або шляхи вирішення проблеми; використовувати реальні приклади або факти для підкріплення своїх аргументів.

5. Індивідуальна робота учнів (20 хв.):

Учні працюють над написанням есе. Вчитель ходить між партами, допомагає учням, дає консультації за необхідністю.

6. Заключна частина уроку (5 хв.):

- Підсумок: Огляд основних моментів уроку. Вчитель підкреслює важливість логічного структурування аргументованого тексту та значення аргументів для підтримки власної думки.

- Домашнє завдання: Написати остаточну версію есе, враховуючи зауваження, та принести на наступний урок для подальшого обговорення.

Оцінювання та рефлексія

- Оцінювання есе здійснюється за критеріями: чіткість формулювання тези; логічність і послідовність викладу; використання аргументів і прикладів; вміння робити висновки.

- Рефлексія: Після уроку англійської мови учням пропонується самостійно оцінити свою роботу за критеріями та поділитися, що було найскладнішим і що вони дізналися нового про аргументоване письмо.

Цей урок дозволяє не лише навчити учнів написанню аргументованих висловлювань, але й розвивати їх аналітичні здібності, критичне мислення та здатність аргументовано висловлювати власну позицію на актуальні теми сучасного світу. Наступним етапом нашого дослідження є впровадження наведеного уроку з англійської мови, для експериментальної групи досліджуваних. Результати тестування учнів на другому етапі дослідження наведено в Додатку Б. Графічно отримані результати можна зобразити в вигляді графіку, рис. 2.3.

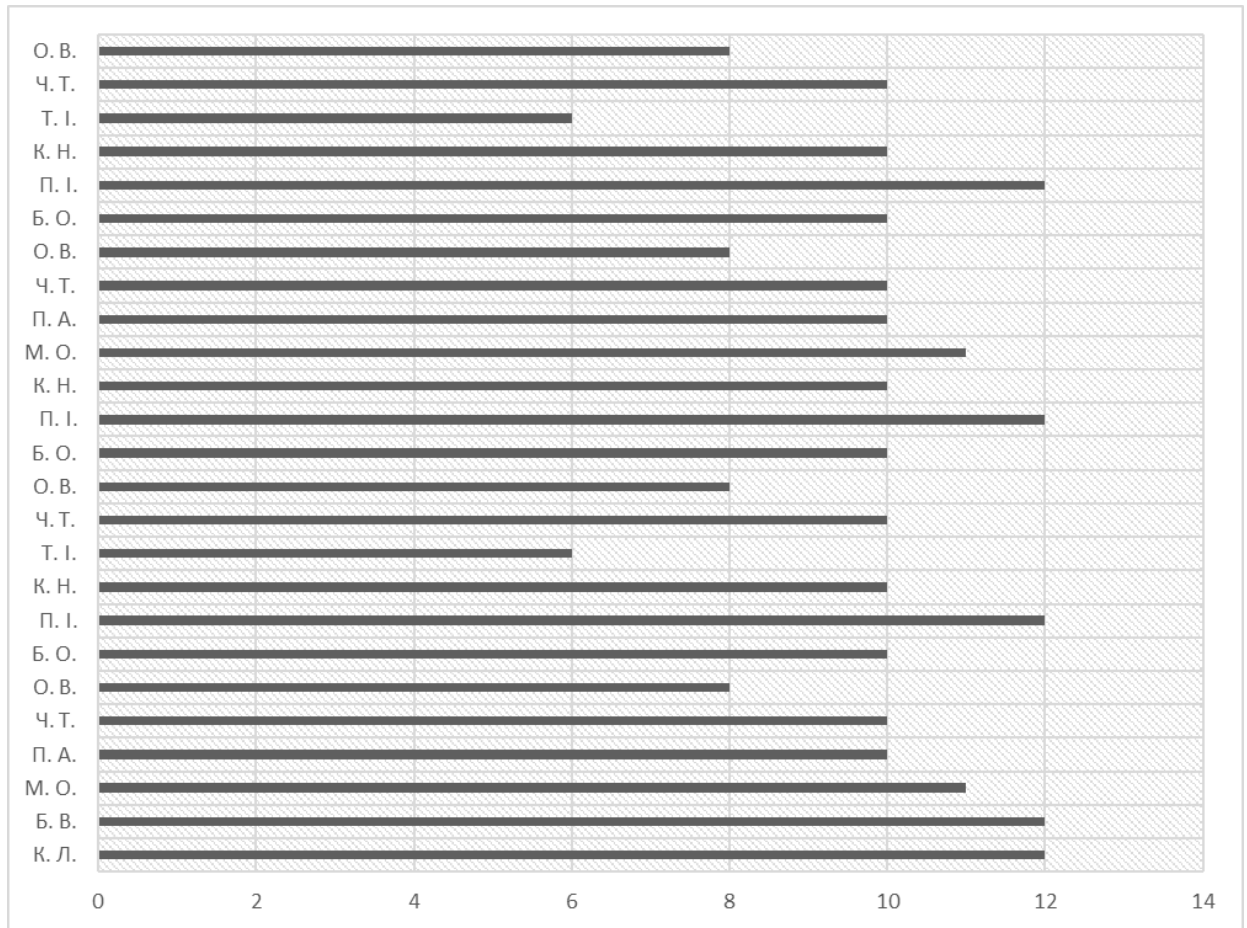

Рис. 2.3 Показники експериментальної групи після 2-го анкетування

Графічно отримані результати можна зобразити в вигляді графіку, рис. 2.4.

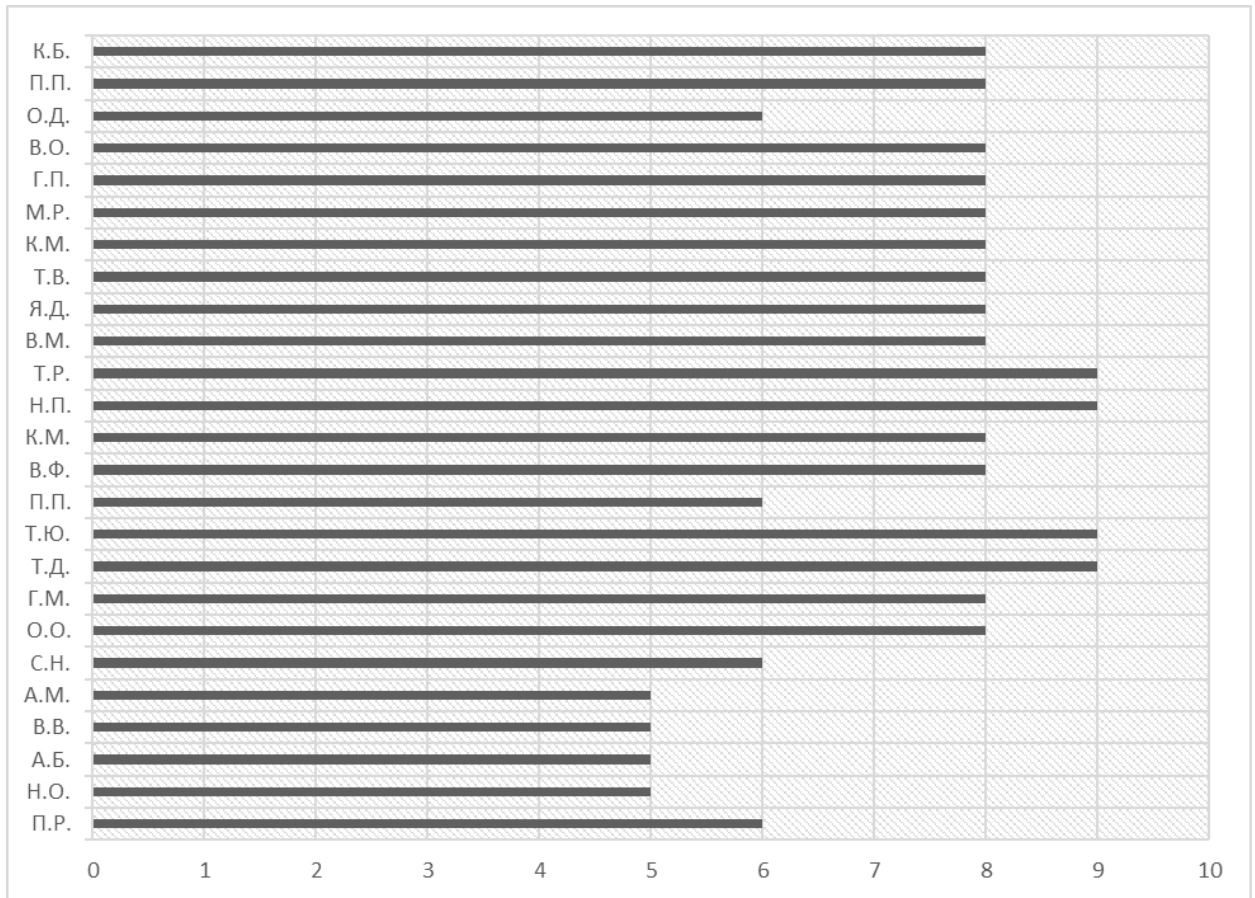

Рис. 2.4 Показники контрольної групи після 2-го анкетування

З метою співставлення показників, обмірюваних в 2 різноманітних умовах (до впровадження уроку і після) на одній й тій же вибірці респондентів, був використаний Т-критерій Вілкоксона, який надає можливість визначити не лише спрямованість змін, а й їх виразність. За допомогою даного критерію нами було визначено, чи є зрушення показників в якомусь одному напрямку більш інтенсивним, чим у ін. напрямку. Критерій Вілкоксона використовується для порівняння показників, отриманих на одній і тій самій групі респондентів за двох різних умов. Він дозволяє оцінити достовірність змін середніх значень у групі на основі інтенсивності індивідуальних зрушень, а не лише їх напрямку, як це робить критерій знаків.

Т-критерій є універсальним методом, оскільки його можна застосовувати як до якісних ознак, вимірюваних за шкалою порядку, так і до

кількісних даних. Важливо, щоб кількість градацій (рівнів) ознаки була не менше трьох. Якщо градацій лише дві, то можливі лише три варіанти зсуву індивідуального показника: «-1» (зменшення), «0» (відсутність змін) і «+1» (зростання). У такому випадку доцільніше використати критерій знаків. В нашому випадку: чи є зрушення показників при впровадженні сформованого уроку після проведеної роботи у кращій бік більш інтенсивним, чим в гірший.

Сформуємо гіпотези.

1. Інтенсивність змін в типовому напрямку не перевершує інтенсивності змін в нетиповому напрямку.

2. Зміни в сторону підвищення значень перевищує зміни в сторону зниження показників й тенденцію збереження їх на існуючому рівні.

В Додатку В висвітлені, такі показники як:

1. список випробуваних;
2. коефіцієнти до й після впровадження прийомів;
3. різниця між особистими значеннями («після»-«до»);
4. абсолютні величини різностей;
5. ранги абсолютних величин різниці.

Сума рангів в усіх випадках становить 105, що відповідає розрахунковій:

$$\sum Ri = \frac{N(N+1)}{2} = \frac{14(14+1)}{2} = 105$$

Емпіричне визначення коефіцієнта Т становить сумі рангів зрушень, що відбуваються інколи (в цьому випадку це зрушення у негативну сторону й нульові зрушення) й позначається Темп:

$$T = \sum Rr$$

По таблиці критичних значень Т-критерія Вілкоксона визначаємо критичні значення Т для $n = 25$.

Результати експерименту наведена в додатку В.

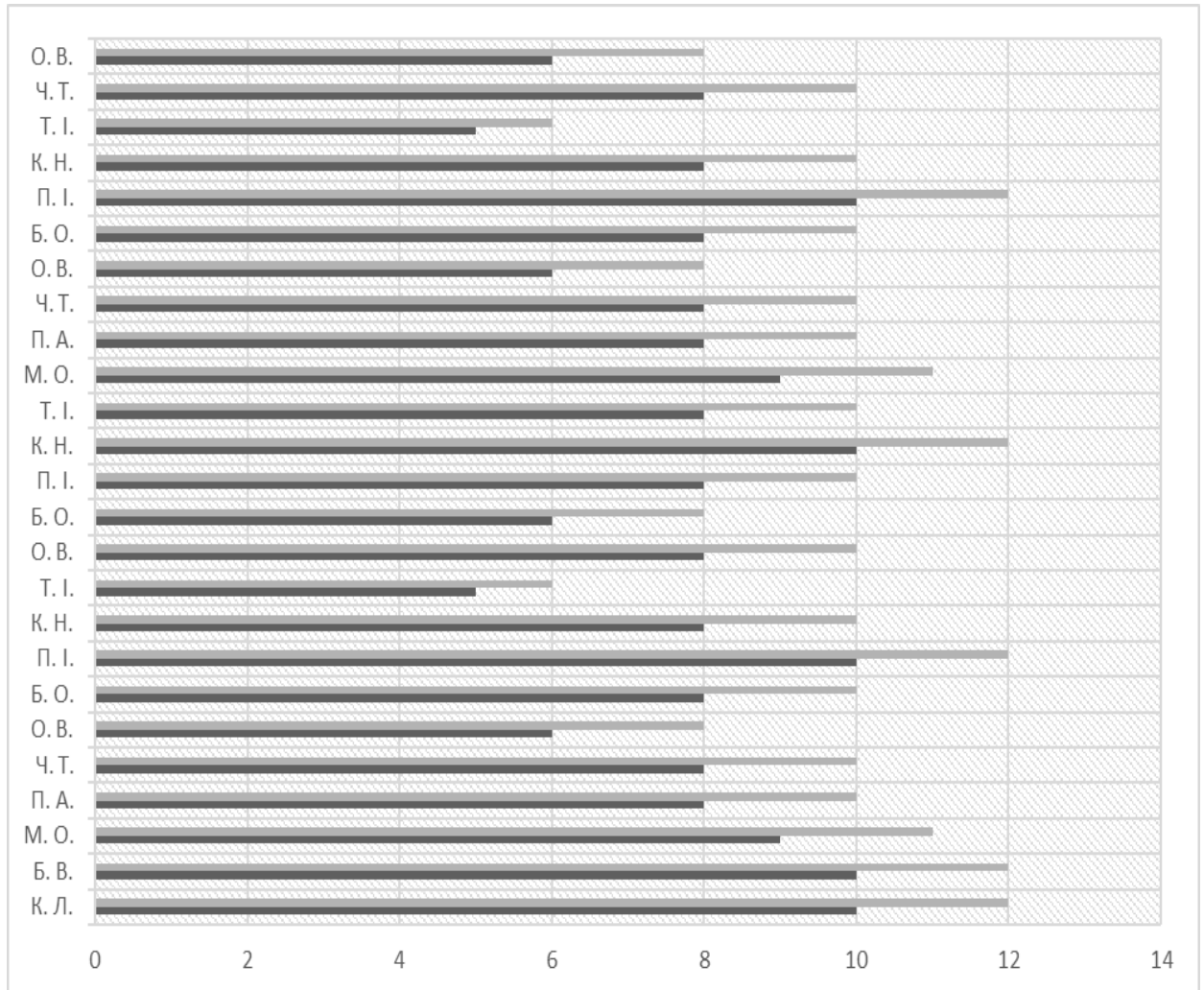

Рис. 2.5 Зрівняння вимірів при впровадженні уроку у експериментальній групі

Із цієї таблиці ми бачимо що Т емпіричне в нашому випадку дорівнює нулю, що свідчить що наші зсуви є типовими. У нашому випадку рангових зрушень з більш рідким знаком не зустрічається, що може говорити про ефективність впровадження уроку для на формування навичок аргументації в письмовому мовленні учнів.

$$T_{\text{емпіричне}} = 0 \quad T_{\text{критичне}} = p <$$

$$\underline{25(p \leq 0.05)}$$

$$\underline{15(p \leq 0.01)}$$

Дані показники говорять про те, що зсув наявний, й потрапляє він в зону значення. Перша гіпотеза відхиляється, а друга приймається, що говорить про те, що при впровадженні уроків є ефективним методом навчання і набуття учнями навичок аргументації в письмовому мовленні.

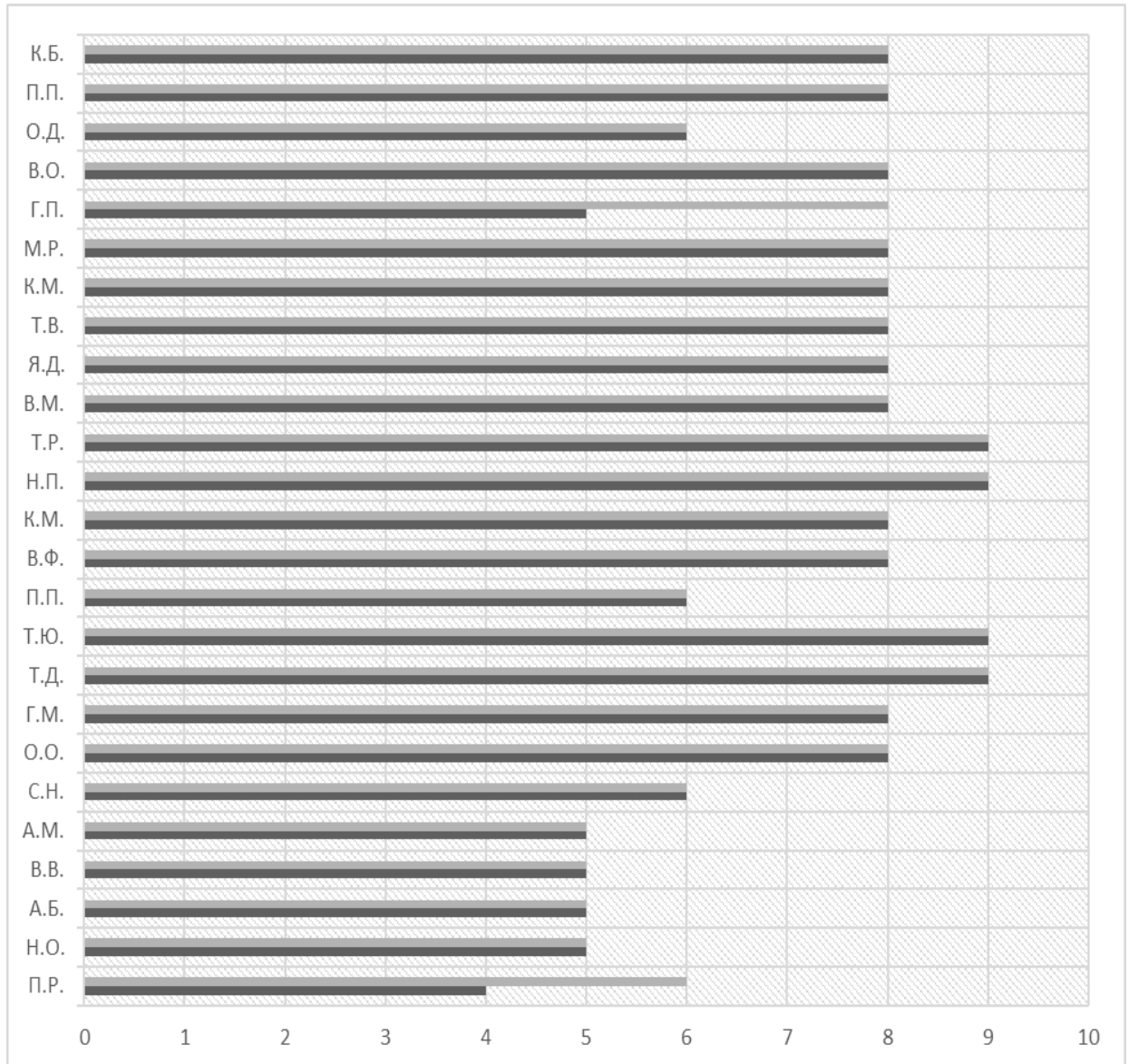

Рис. 2.6 Зрівняння вимірів у контрольній групі

$T_{\text{емпіричне}} = 62$ $T_{\text{критичне}} = p <$

25 ($p \leq 0.05$)

15 ($p \leq 0.01$)

Із проведеного дослідження видно, що $T_{\text{емпіричне}}$ потрапляє у зону не значності, у даному випадку перша гіпотеза підтверджується, а друга

відхиляється. У результаті проведеного аналізу нами було досліджено напрям й інтенсивність впливу уроку на показники рівня сформованості навичок аргументації в письмовому мовленні в групі, що надає можливість нам вважати теоретичну задачу цього дослідження повністю виконаною. Із рис. 2.5 видно, що у експериментальній групі:

$$T_{\text{емпіричне дорівнює 0}} T_{\text{критичне}} = p < \frac{25(p \leq 0.05)}{15(p \leq 0.01)}, \text{ що говорить про те}$$

що зроблене нами дослідження було ефективним. Із рис. 2.6 видно, що у контрольній групі:

$$T_{\text{емпіричне дорівнює 62}} T_{\text{критичне}} = p < \frac{25(p \leq 0.05)}{15(p \leq 0.01)}, \text{ що підтверджує}$$

нашу гіпотезу.

2.2. Використання автентичних текстів і сучасних тем для навчання аргументованого письмового висловлювання

Використання автентичних текстів і сучасних тем є потужним засобом мотивації учнів у процесі навчання аргументованого письма в умовах профільного навчання. У старшій школі надзвичайно важливо не лише навчити учнів правильно структурувати письмове висловлення, а й викликати в них щире бажання писати, осмислювати, дискутувати. Саме тому актуальність, життєвість і зв'язок із реальним світом стають ключовими чинниками ефективності навчального процесу.

Автентичні тексти - це тексти, створені не з навчальною метою, а для реального використання у соціальному, культурному чи професійному контексті. Це можуть бути газетні або журнальні статті, публікації з новинних сайтів, блоги, інтерв'ю, фрагменти науково-популярних текстів, аналітичні огляди, пости з соціальних мереж або уривки з публічних виступів [17]. Такі джерела дають учням можливість ознайомитися з живою мовою,

сучасною стилістикою, реальними позиціями авторів, способами аргументації в публічному дискурсі [10]. Робота з такими матеріалами розвиває не лише мовні навички, а й критичне мислення, аналітичні здібності, здатність до співвіднесення прочитаного з власними поглядами та життєвим досвідом.

Паралельно з використанням автентичних текстів важливу роль відіграє добір тем, що викликають емоційний відгук у старшокласників. Йдеться про сучасні, актуальні питання, які так чи інакше зачіпають молодь: вплив технологій на майбутнє професій, роль соціальних мереж у житті підлітків, проблеми екології, штучного інтелекту, емоційного вигорання, свободи слова, інтернет-залежності, академічної доброчесності тощо. Такі теми не лише активізують увагу учнів, а й спонукають їх формувати власну позицію, висловлювати судження, підкріплювати думки прикладами з медіа-простору, особистого досвіду чи суспільного життя.

У профільній школі ця робота може мати спеціалізований характер. Наприклад, у класах філологічного профілю можна працювати з уривками з літературної критики або мовознавчих публікацій, в економічному - з текстами про підприємництво, фінансову грамотність, ринок праці. У технологічному профілі актуальними будуть тексти про сучасні інновації, енергозбереження, безпеку в інтернеті. Це дозволяє учням не лише вдосконалювати навички письма, а й одночасно поглиблювати знання з обраного профілю, бачити реальне застосування мовних компетентностей у майбутній професійній діяльності [26].

Методично робота з автентичними текстами може включати кілька етапів. На першому етапі - аналітичному - учні знайомляться з текстом, виявляють головну думку, позицію автора, логіку побудови аргументації. На другому етапі - порівнюють протилежні точки зору (якщо подано кілька текстів), визначають силу й переконливість аргументів. На завершальному етапі - продуктивному - учні створюють власне письмове висловлення на основі аналізованої проблеми, добираючи власні аргументи, приклади,

формулюючи чітку тезу. Форми організації такої роботи можуть бути різноманітними: дебати, рецензії, написання есе, ведення медіа-щоденників, дискусійні платформи, інтерв'ю на основі тексту. Головне - зробити письмо не академічним завданням «для оцінки», а способом живої взаємодії з текстом, суспільством, самим собою. Завдяки цьому учень відчуває себе не пасивним виконавцем, а активним учасником публічного діалогу. Поетапне навчання написання аргументованих письмових висловлювань - це системний процес формування в учнів умінь і навичок усвідомленого, логічного та структурованого викладення думки з опорою на чітку позицію, переконливі аргументи та доречні приклади. Його основною метою є не просто навчити учнів правильно будувати текст, а сформувати в них здатність критично мислити, аргументувати власну думку та чітко її висловлювати в письмовій формі, що є ключовою компетенцією сучасної освіти.

Навчання слід розпочинати з підготовчого етапу, на якому учні ознайомлюються з поняттям письмового висловлення, його структурою та вимогами. Вчитель надає учням зразки висловлювань, проводить колективний аналіз, звертає увагу на обов'язкові складники тексту: вступ, тезу, аргументи, приклади й висновок. Особливо важливо на цьому етапі сформувати розуміння функцій кожного елементу структури та значення логічної цілісності. Наступним етапом є формування уміння чітко формулювати тезу - основну думку висловлення. Учні навчають перетворювати тему висловлення у власне твердження, яке має бути конкретним, аргументованим, а не формальним або риторичним. Це твердження повинне задавати напрямок усьому тексту [22]. На практиці важливо навчити учнів розпізнавати слабкі тези та вдосконалювати їх.

Після цього слід перейти до формування аргументів. Учні вчаться обґрунтовувати свою думку логічними, фактологічними, етичними або емоційними аргументами. Важливо підкреслювати, що аргументи повинні безпосередньо підтримувати тезу, бути переконливими й послідовно

викладеними. На цьому етапі доцільно використовувати вправи з добору й класифікації аргументів, порівняння їхньої сили й релевантності.

Далі формується вміння ілюструвати аргументи прикладами з різних джерел: художньої літератури, історії, власного досвіду, суспільного життя, кіно чи мистецтва. Учні мають навчитися добирати не лише змістовно доречні приклади, а й конкретні, зрозумілі, такі, що дійсно підсилюють аргументацію. Варто окремо пояснювати, чим приклад відрізняється від аргументу, як правильно пов'язати їх логічно. Наступним кроком є навчання написанню висновку, який підсумовує все сказане, логічно завершує текст і ще раз підкреслює основну думку. Учні вчаться використовувати мовні конструкції на кшталт «Отже», «Таким чином», «Можна зробити висновок, що...», щоб оформити завершення тексту [27].

Завершальний етап - це редагування та самоперевірка. Учнів ознайомлюють із критеріями оцінювання письмового висловлення, створюють чек-листи, за якими вони самостійно або у парах можуть перевірити відповідність своєї роботи вимогам. У цьому процесі важливими є уважність до логіки викладу, відповідність прикладів тезі, дотримання мовних норм [47]. Для ефективного навчання доцільно застосовувати методику поступового ускладнення завдань: від колективного складання текстів до самостійного письма, від тем із особистісним змістом до складніших суспільних і філософських тем. Рекомендовано також інтегрувати елементи розвитку критичного мислення (дискусії, дебати, рольові ігри) та формувального оцінювання, що забезпечує зворотний зв'язок і підвищує мотивацію учнів [19]. Навчання написання аргументованого висловлення є багаторівневим і потребує системного підходу. Воно не лише розвиває мовленнєві й логічні навички, а й формує в учнів здатність бути свідомими, активними учасниками суспільного діалогу.

Сучасний підхід до викладання англійської мови передбачає не лише засвоєння лексико-граматичних одиниць, але й розвиток функціональної грамотності учнів, зокрема - уміння ефективно й логічно висловлювати

власну думку у письмовій формі. Одним із найбільш результативних методів формування навичок аргументованого письма є цілеспрямоване використання автентичних текстів у поєднанні з актуальними темами, що викликають інтерес у підлітків і молоді.

По-перше, автентичні тексти - це матеріали, створені носіями мови для реального використання, а не адаптовані для навчальних цілей. До таких текстів можна віднести статті з популярних англomовних сайтів (наприклад, BBC Learning English, The Guardian, National Geographic), блоги, новини, інтерв'ю, а також публікації у соціальних мережах [50]. Використання таких джерел дозволяє учням ознайомитися з живою мовою, сучасною лексикою, різноманітними стилями та формами аргументації.

По-друге, робота з автентичним матеріалом значно підвищує мотивацію до письма, адже теми, які порушуються в таких текстах, часто резонують з інтересами та особистим досвідом учнів. Наприклад, питання про вплив соціальних мереж, цифрову залежність, екологічні проблеми, інклюзію, рівність прав, навчання онлайн тощо не лише знайомі підліткам, але й викликають у них власну точку зору, яку вони прагнуть висловити. У таких випадках процес написання есе або коментаря перестає бути формальним завданням - він набуває особистісного сенсу.

По-третє, автентичні тексти є ефективним засобом демонстрації реальних мовних моделей. Учні мають змогу побачити, як у текстах формується теза, як розгортаються аргументи, які мовні кліше використовуються для логічних переходів (наприклад, *On the one hand...*, *However...*, *This can be illustrated by...*, *To sum up...* тощо). Аналізуючи такі зразки, учні не лише розвивають мовленнєві навички, але й поступово формують власний стиль письма, орієнтований на автентичні зразки [13].

Крім того, сучасні теми дають можливість розвивати критичне мислення. Робота з інформацією, що має суперечливий характер або викликає дискусії, вимагає вміння аналізувати, порівнювати, обирати позицію та захищати її аргументовано. Це особливо важливо у підготовці до

міжнародних іспитів, де письмові завдання передбачають чітке структурування думки, логічну побудову тексту та доречне використання прикладів.

З дидактичної точки зору, використання автентичних текстів і сучасних тем на уроках англійської мови також дозволяє реалізувати принципи компетентнісного підходу, адже учні вчаться застосовувати мовні знання для вирішення реальних комунікативних завдань [46]. Це сприяє інтеграції мовної, соціальної та громадянської компетентностей, що відповідає вимогам Нової української школи та загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

Також варто підкреслити важливість педагогічного супроводу такої роботи. Учитель має не лише підібрати актуальний і відповідний до рівня учнів текст, але й підготувати систему запитань до нього, спрямованих на аналіз аргументації, а також створити умови для подальшого письмового висловлювання. Наприклад, після читання статті про заборону смартфонів у школах, учням можна запропонувати спочатку обговорити думки автора, а потім написати коротке есе з трьома власними аргументами «за» або «проти». Такий підхід забезпечує поетапне навчання письму - від розуміння ідей до самостійного створення тексту [10].

Отже, включення автентичних матеріалів і сучасної проблематики у процес навчання письма англійською мовою є ефективним засобом підвищення мотивації, формування мовної та критичної компетентностей, розвитку аргументованого мислення та підготовки учнів до реального спілкування у глобалізованому світі. Такий підхід також сприяє формуванню самостійності, толерантності до інших поглядів і вміння працювати з інформацією - як у письмовій, так і в усній формі. Використання автентичних текстів і сучасних тем у навчанні аргументованого письма мотивує учнів до активної участі в освітньому процесі, сприяє розвитку мовленнєвої компетентності, формує критичне мислення та готовність до висловлення власної позиції в реальному комунікативному просторі. У контексті

профільної школи це також є ефективним інструментом інтеграції мовної освіти з іншими навчальними дисциплінами та підготовки до самостійного, відповідального життя в інформаційному суспільстві.

2.3. Розробка завдань для навчальної і самостійної роботи учнів з метою навчання аргументованого письмового висловлювання в профільній школі

Розробка зразків завдань для уроків і самостійної роботи учнів із навчання аргументованого письма в умовах профільного навчання є одним із ключових аспектів методичної роботи вчителя. В умовах профільної школи такі завдання мають бути орієнтовані на інтереси учнів, враховувати їхню спеціалізацію (філологічну, суспільно-гуманітарну, природничу, технологічну тощо) та сприяти формуванню ключових компетентностей, зокрема критичного мислення, логічного викладення думки, уміння переконливо обґрунтовувати свою позицію [24]. Завдання мають відповідати принципам диференціації, особистісної орієнтації та діяльнісного підходу [18]. Нижче наведемо докладний опис типів завдань, їх структури та методики використання. Мотиваційно-ознайомчі завдання. Ці завдання покликані активізувати учнівську думку, викликати інтерес до теми, виявити попередні знання.

Приклади: прочитайте цитату: "Man is the creator of his own destiny". Чи згодні ви з цим твердженням? Сформулюйте свою думку одним реченням; висловіть коротко (2–3 речення), як ви розумієте значення аргументу в письмовому висловленні; наведіть приклади ситуацій із життя, коли вам доводилося переконувати когось у своїй правоті. Які "аргументи" ви використовували?

Завдання на формулювання тези.

Ціль - навчити учнів чітко та логічно формулювати основну думку майбутнього висловлення.

Форми завдань:

- The topic is given: "Should a teenager work in the summer?". Write a thesis on this topic.

- Choose one of the proposed theses and explain whether it is convincing:

1. Everyone has the right to work.
2. Summer is the best time for rest, not work.
3. I think that working is good.

Завдання на добір і побудову аргументів

Ціль - навчити розрізняти аргументи, добирати релевантні та логічно побудовані обґрунтування.

Форми завдань:

1. Choose two arguments for the thesis: "Education is the key to success."

2. Analyze the arguments given and determine which of them are true and which are examples or judgments:

1. Successful people usually have a high level of education.
2. I know one entrepreneur who did not graduate from university.
3. Education helps develop thinking and shape personality.

Завдання на добір прикладів.

Ціль - сформулювати вміння ілюструвати аргументи прикладами з літератури, історії, життя тощо.

Приклади:

- Choose an example from literature for the argument "Reading develops critical thinking".

- Make an example from your own experience for the argument "Work develops responsibility".

- Come up with an example from the history of Ukraine that illustrates the idea: "Love for the Motherland begins with the family".

Завдання на аналіз структури висловлення.

Ціль - навчити учнів бачити логіку побудови тексту.

Приклади:

- Read the text and find the introduction, thesis, arguments, examples, conclusion.
- Arrange the parts of the statement in a logical sequence.
- Suggest your own version of the conclusion to the given statement.

Конструктивні завдання на написання повного тексту.

Ці завдання мають навчити створювати власне висловлення за всіма структурними та мовними вимогами.

Тематика завдань має бути профільно орієнтованою:

- Для учнів філологічного профілю:

“Is fiction losing its value today?”

“Is freedom of speech the key to a democratic society?”

“Should people change nature for the sake of technological progress?”

“Can financial literacy and critical thinking prevent personal crises?”

Алгоритм виконання: проаналізувати тему (поставити до неї уточнювальні запитання); сформулювати тезу; дібрати 2 аргументи; до кожного аргументу - приклад (один із літератури, інший - з життя); написати логічний висновок. Самооцінювання та взаємооцінювання. Учням пропонується перевірити написаний текст за критеріями: чіткість формулювання тези; наявність і переконливість аргументів; відповідність прикладів тезі; послідовність і логічність викладу; дотримання мовних норм [8].

Форма: чек-листи, рубрики, картки спостереження. Креативні інтерактивні завдання активізують мислення та підвищують мотивацію. Приклади: написати аргументоване висловлення у формі листа сучаснику; створити міні-дебати на основі власного тексту; перетворити власне висловлення на публічний виступ, дотримуючись його структури. Комплексне використання таких зразків завдань у системі профільного навчання забезпечує не лише ефективне формування навичок аргументованого письма, а й розвиток ключових компетентностей учнів:

аналітичного мислення, мовної грамотності, міжпредметної інтеграції та громадянської свідомості. Важливо, щоб учитель підходив до відбору завдань творчо, враховуючи рівень підготовки учнів, їхні інтереси та актуальні суспільні виклики [45].

Навчання аргументованого письмового мовлення в профільній школі передбачає не лише розвиток мовленнєвої компетентності, але й формування навичок логічного мислення, критичного аналізу та громадянської активності. Тому важливо розробляти завдання, які інтегрують мовні, соціальні й когнітивні аспекти, а також базуються на актуальних для учнів темах [2]. Наведемо приклади даних завдань.

Завдання 1: Створення тематичного словника

Мета: розширення лексичного запасу учнів з теми «екологія».

Формат: індивідуальна або парна робота.

Інструкція:

Перед початком основної роботи учням пропонується:

- Прочитати короткий текст «The Planet in Danger» (адаптований або автентичний рівня B1–B2).
- Виписати ключові слова (не менше 10), що стосуються екологічних проблем (e.g. waste, climate change, sustainability).
- За допомогою словника або перекладача скласти міні-словник: слово - транскрипція - переклад - приклад у реченні.

Очікуваний результат: учні створюють індивідуальну мовну базу для подальшого письма.

Завдання 2: Усне обговорення з опорою на візуальний контент

Мета: активізація знань та підготовка до письмового висловлювання.

Формат: групова дискусія (3–4 особи).

Інструкція:

1. Учні демонструється зображення або інфографіка, що ілюструє проблему забруднення океанів пластиком.
2. Питання для обговорення:

- Що ви бачите на зображенні?
- Як це пов'язано з вашим повсякденним життям?
- Чи можна змінити цю ситуацію? Яким чином?

Письмовий супровід:

Після обговорення учні записують три речення зі своїми міркуваннями, які пізніше можуть стати основою для абзацу в есе.

Завдання 3: Аналіз прикладу есе

Мета: навчити структурувати власне письмове висловлювання.

Формат: індивідуальна робота або робота в парах.

Матеріал: коротке есе на тему: “ Is banning plastic bags a good solution?”

Структура роботи:

- Прочитати есе.
- Заповнити таблицю.

Таблиця 2.3

Таблиця для заповнення учнями

Частина тексту	Зміст	Ключові вирази
Вступ	Чітко сформульована теза	
Аргумент 1	Пояснення шкоди від поліетилену	
Аргумент 2	Альтернатива – багаторазові сумки	
Висновок	Підсумок і заклик до дій	

Питання для контролю:

Яка ідея вас найбільше переконала? Чому?

Завдання 4: Написання есе на екологічну тему

Мета: формування повноцінного письмового висловлювання

Формат: індивідуальна робота.

Тема: “ *What can schools do to become more eco-friendly?* ”

Інструкція:

1. Написати есе у форматі 4 абзаців:

–Вступ із тезою.

–Аргумент 1 + приклад.

–Аргумент 2 + приклад.

–Висновок.

2. Використати щонайменше 5 мовленнєвих кліше для зв’язності тексту.

3. Включити власний досвід (напр., участь у шкільних екопроектах).

Запропоновані завдання демонструють ефективний підхід до навчання аргументованого письмового мовлення в умовах профільної школи, де важливо поєднувати мовні навички з розвитком мислення, соціальної свідомості та комунікативної компетентності. Кожен етап роботи - від створення тематичного словника до написання повноцінного есе - спрямований на поступове формування здатності учнів логічно викладати думки, використовувати релевантну лексику, аналізувати інформацію та обґрунтовувати власну позицію з актуальних суспільних тем, зокрема екології. Залучення автентичного або адаптованого матеріалу, візуальних джерел, особистого досвіду та структурованої підтримки (у вигляді таблиць, прикладів) дозволяє зробити процес навчання не лише ефективним, але й мотиваційно значущим для учнів. Такий підхід забезпечує розвиток ключових компетентностей XXI століття: критичного мислення, екологічної грамотності, міжкультурної комунікації та відповідального ставлення до глобальних викликів.

Висновки до розділу II

У другому розділі кваліфікаційної роботи було здійснено практичну перевірку ефективності розробленої методики формування навичок аргументованого письмового висловлювання в учнів профільної школи. Представлено етапи педагогічного експерименту, описано вибірку дослідження, зміст навчальних матеріалів, методи та критерії оцінювання результатів. Аналіз отриманих даних дозволив підтвердити гіпотезу про те, що системне використання комунікативно-діяльнісного підходу, інтерактивних технологій та вправ, спрямованих на розвиток критичного мислення, сприяє підвищенню рівня сформованості навичок аргументованого письма.

Проведене дослідження дозволило з'ясувати, що більшість старшокласників мають загальні уявлення про структуру письмового висловлювання, проте відчують труднощі у логічному доборі аргументів, побудові зв'язного тексту та обґрунтуванні власної позиції. Після впровадження запропонованої методики спостерігалася позитивна динаміка - учні стали більш упевненими у процесі письма, зросла їхня здатність до логічного викладення думок, добору доказів, аналізу інформації та самокорекції тексту.

У межах експерименту була реалізована система навчання, що передбачала поетапне формування навичок аргументованого письма: від аналізу зразків і виконання репродуктивних вправ - до створення самостійних письмових робіт із власною аргументацією. Значну увагу приділено розвитку когнітивних і метакогнітивних умінь: вмінню планувати структуру тексту, добирати релевантні аргументи, оцінювати логічність висловлення, уникати шаблонності.

Результати дослідження свідчать, що ефективність формування навичок аргументованого письма значною мірою залежить від організації

навчального процесу, який має бути орієнтований на розвиток критичного мислення, міжособистісну взаємодію та рефлексію. Важливу роль відіграють групові та парні форми роботи, дискусії, рольові ігри, проєктна діяльність, що стимулюють комунікативну активність і підвищують мотивацію учнів до письма [44].

У ході експерименту використовувалася система критеріїв оцінювання письмових робіт, до яких належать: чіткість і логічність побудови тексту, послідовність викладу думок, аргументованість та переконливість позиції, багатство словникового запасу, грамотність і завершеність письмового висловлення. Отримані результати продемонстрували, що учні експериментальної групи показали істотне покращення за всіма критеріями порівняно з контрольною групою, у якій навчання здійснювалося за традиційною методикою. Статистичний аналіз результатів за допомогою відповідних критеріїв (t-критерій Стюдента, коефіцієнт кореляції) засвідчив наявність значущих відмінностей між показниками контрольної та експериментальної груп, що підтвердило ефективність запропонованої системи навчання.

Крім того, у межах роботи було розроблено й апробовано комплекс вправ і завдань, спрямованих на розвиток уміння формулювати тезу, добирати докази, спростовувати контраргументи, робити висновки, а також редагувати власні тексти. Особливу увагу приділено використанню автентичних матеріалів - публіцистичних статей, есе, інтерв'ю, які дозволили створити реальні комунікативні ситуації та підвищити пізнавальну мотивацію учнів.

Отже, результати другого розділу дозволяють зробити висновок, що розроблена методика є ефективною, практично доцільною і може бути використана у навчальному процесі профільної школи для вдосконалення системи навчання письмового мовлення в контексті сучасних вимог до іншомовної освіти.

Висновки

В результаті виконання роботи нами було:

1. Встановлено, що підлітковий вік є сприятливим для розвитку абстрактного, логічного й критичного мислення, що створює передумови для формування навичок аргументованого письма. Успішність цього процесу залежить від врахування вікових психологічних особливостей, рівня мотивації, а також здатності учнів до самоусвідомлення і рефлексії.

2. Аналіз наукових джерел засвідчив, що ефективне навчання письмової аргументації базується на інтеграції когнітивного, комунікативного та діяльнісного підходів. Особливо цінними є технології розвитку критичного мислення, проблемного навчання та моделювання комунікативних ситуацій. Писемне мовлення це форма спілкування, в якій думки передаються у письмовій формі за допомогою графічних знаків. Ця форма поєднує два типи мовленнєвої діяльності: продуктивну (створення тексту) і рецептивну (читання). У межах комунікативного підходу писемне мовлення часто сприймають як важливий інструмент для розвитку усного мовлення, аудіювання та читання.

3. Сформовано систему критеріїв оцінювання письмової аргументації: чіткість позиції, обґрунтованість суджень, логічна послідовність, відповідність структурі висловлювання, мовна точність. Визначено три рівні сформованості: високий, середній та низький, що дає змогу здійснювати диференційований підхід до навчання.

4. Створено чітку послідовність етапів формування навичок аргументованого письма, що охоплює: мотиваційно-підготовчий, аналітичний, тренувальний і творчо-рефлексивний. Рекомендації ґрунтуються на принципах доступності, поетапності, міжпредметної інтеграції та актуалізації життєвого досвіду учнів.

5.Розроблено серію практичних завдань різних рівнів складності, що орієнтуються на використання автентичних текстів, актуальних суспільних тем та ситуацій, наближених до реального життя учнів. Запропоновано детальний конспект уроку, що демонструє ефективне поєднання теорії та практики у формуванні письмової аргументації.

6.Анкетування дало змогу визначити загальний рівень сформованості навичок аргументованого письма, виявити типові труднощі учнів та зони найбільшої потреби в методичній підтримці. Отримані результати стали основою для корекції навчального змісту і способів подачі матеріалу.

Список використаної літератури

1. Андрійко І. А. Зарубіжні методичні концепції навчання іншомовного писемного мовлення та їх застосування в українському ВНЗ. Іноземні мови. - 2001. № 3. С. 22–25 URL: https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:9MVwvUkEDuAJ:scholar.google.com/&hl=en&as_sdt=0,5 (дата звернення 20.05.2025)
2. Бігич ОБ. Креативне письмо на уроках іноземної мови: малі віршовані форми як засоби формування іншомовної компетентності. Іноземні мови. 2017. №2 (90). С. 11. URL: http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/214/im_2017_2_3.pdf?sequence=1 (дата звернення 20.05.2025)
3. Глазунова Т.В. Навчання англomовного писемного мовлення: психологічний аспект. Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки. 2015. № 3 (81). С.60-62 URL: file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D1%8C%D0%B3%D0%B0/Downloads/VZ_hDUP_2015_3_13.pdf (дата звернення 20.05.2025)
4. Жицький Є.І. Самостійність і творча активність у процесі вивчення іноземної мови. К.: Школа, 1999. 244 с. URL: http://irbis.npu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_plus/cgiirbis_64_ft.exe?LNG=uk&Z21ID=102175790672777210&I21DBN=KV_FULLTEXT&P21DBN=KV&S21STN=1&S21REF=3&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21LOG=1&S21P03=K=&USES21ALL=1&S21STR=%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%BF%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F (дата звернення 20.05.2025)
5. Калініна Л.В. Розвиток професійно-методичної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови: проблемні завдання. Житомир: Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2010. 221с. URL: http://eprints.zu.edu.ua/11286/1/%d0%a0%d0%9e%d0%97%d0%92%d0%98%d0%a2%d0%9e%d0%9a_%d0%9f%d0%a0%d0%9e%d0%a4%d0%95%

[d0%a1 %d0%99%d0%9d%d0%9e-
%d0%9c%d0%95%d0%a2%d0%9e%d0%94%d0%98%d0%a7%d0%9d%
0%9e %d0%9a%d0%9e%d0%9c%d0%9f%d0%95%d0%a2%d0%95%d0
%9d%d0%a2%d0%9d%d0%9e%d0%a1%d0%a2 %d0%9c%d0%90%d0
%99%d0%91%d0%a3%d0%a2%d0%9d%d0%ac%d0%9e%d0%93%d0%9e
%d0%92%d0%a7%d0%98%d0%a2%d0%95%d0%9b%d0%af %d0%9d
%d0%9e%d0%97%d0%95%d0%9c%d0%9d%d0%9e %d0%9c%d0%9e
%d0%92%d0%98 %d0%9f%d0%a0%d0%9e%d0%91%d0%9b%d0%95%
d0%9c%d0%9d %d0%97%d0%90%d0%92%d0%94%d0%90%d0%9d%
0%9d%d0%af.pdf](#) (дата звернення 20.05.2025)

6. Литвин С.В. Зміст навчання іншомовного писемного спілкування студентів і курсу немовного вищого навчального закладу. Іноземні мови. 2008. №1. С.4-6 URL: https://ir.stu.cn.ua/jspui/bitstream/123456789/6044/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F_2009.pdf (дата звернення 20.05.2025)

7. Литвин С.В. Дистанційне навчання написання доповідей англійською мовою студентів іі курсів немовних вищих навчальних закладів. Іноземні мови. 2007. №1. С.4-6 URL: https://ir.stu.cn.ua/jspui/bitstream/123456789/6043/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82_%D1%8F_2007.pdf (дата звернення 20.05.2025)

8. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах. К.: Ленвіт, 1999. 320 с. URL: <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Nikolayeva.pdf> (дата звернення 20.05.2025)

9. Ніколаєва С.Ю. Зміст навчання іноземних мов і культур у середніх навчальних закладах. Іноземні мови. 2010. № 3. С.3-9 URL: file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D1%8C%D0%B3%D0%B0/Downloads/im_2010_3_2.pdf (дата звернення 20.05.2025)

10. Складенко Н.К. Систематизація і повторення іншомовного граматичного матеріалу в основній і старшій школі. Іноземні мови.

2009. № 4. С. 17-21 URL: file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D1%8C%D0%B3%D0%B0/Downloads/im_2009_4_4.pdf (дата звернення 20.05.2025)
11. Складенко Н.К. Підсистема вправ для навчання майбутніх філологів монологу доказу на основі художнього тексту. Іноземні мови. 2012. №2 (70). С. 57-61 URL: file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D1%8C%D0%B3%D0%B0/Downloads/im_2012_2_10.pdf (дата звернення 20.05.2025)
12. Тарнопольський О.Б. Методичні засади і структура посібника з навчального академічного письма англійською мовою студентів ВНЗ. Іноземні мови. 2006. № 3. С. 10–13. URL: https://opac.library.pl.ua/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=2064539&query_desc=su%3A%7B%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D0%BD%D1%96%20%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B8%20--%20%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%83%20%D0%B2%D0%B8%D1%88%D0%B0%D1%85%7D (дата звернення 20.05.2025)
13. Шліхта Н., Шліхта І. Основи академічного письма :Методичні рекомендації та програма курсу. Київ, 2016. 34 с. URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/Academic_Writing_Course.pdf (дата звернення 20.05.2025)
14. Alvarez, G. Y. (2022). Creative writing from a digital school newspaper in a rural school. Colombia. URL: https://revistas.uptc.edu.co/index.php/linguistica_hispanica/article/view/14205 (дата звернення 20.05.2025)
15. Bertram, C. J. (2022). Use of academic literacy scaffolding practices in tertiary classrooms: a case study in South Africa. URL: South africa. https://www.researchgate.net/publication/361684677_Using_scaffolding_ac

[ademic literacy practices in tertiary classrooms A South African case study](#) (дата звернення 20.05.2025)

16. Brquiera, H. (2020). From traditional to intelligent academic advising: A systematic literature review of e-academic advising. *International Journal of Advanced Computer Science and Applications*, 11(4), 507-517. URL: https://thesai.org/Downloads/Volume11No4/Paper_67-From Traditional to Intelligent Academic Advising.pdf (дата звернення 20.05.2025)

17. Baggio, B. (2020). Impact Of Ict On The Reading And Writing Process In Covid-19 Times. 435. URL: <file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D1%8C%D0%B3%D0%B0/Downloads/Impact+Of+Ict+On+The+Reading+And+Writing+Process+In+Covid-19+Times.pdf> (дата звернення 20.05.2025)

18. Bai, X., & Wang, X. (2022). Artificial intelligence technology and its application in improving thought-politics education. *Mobile Information Systems*. URL: https://www.researchgate.net/publication/363725149_Artificial_Intelligence_Technology_and_Its_Application_in_Improving_Thought-Politics_Education (дата звернення 20.05.2025)

19. Bakama, E. M., Mukwakungu, S. C., & Sukdeo, N. (2022). Digital learning readiness of higher education institutions in the 4IR era during the COVID-19 pandemic: Case of a university in 521 Methodologies for Teaching Reading and Writing south africa. Paper presented at the 2022 IEEE 28th International Conference on Engineering, Technology and Innovation, ICE/ITMC 2022 and 31st International Association for Management of Technology, IAMOT 2022 Joint Conference – Proceedings. URL: https://www.researchgate.net/publication/368433991_Digital_Learning_Readiness_of_Higher_Education_Institutions_in_the_4IR_Era_during_the_CO

VID-19 pandemic Case of a University in South Africa

(дата

звернення 20.05.2025)

20. Balakrishna, C. (2021). Design considerations for developing a game-based learning resource for cyber security education. Paper presented at the Proceedings of the European Conference on Games-Based Learning, , 2021-September 80-89. URL: <https://oro.open.ac.uk/81179/> (дата звернення 20.05.2025)

21. Ballenger, S. (2022). Voices from industry access for deaf and hard of hearing individuals in informational and educational remote sessions. Assistive Technology Outcomes and Benefits, 16(Special Issue 2), 45-55. URL:

[https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:Ps5VV47myOQJ:scholar.google.com/+Ballenger,+S.+\(2022\).+Voices+from+industry+access+for+deaf+and+hard+of+hearing+individuals+in+informational+and+educational+remote+sessions.+Assistive+Technology+Outcomes+and+Benefits,+16+\(Special+Issue+2\),+45-55.+&hl=en&as_sdt=0,5](https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:Ps5VV47myOQJ:scholar.google.com/+Ballenger,+S.+(2022).+Voices+from+industry+access+for+deaf+and+hard+of+hearing+individuals+in+informational+and+educational+remote+sessions.+Assistive+Technology+Outcomes+and+Benefits,+16+(Special+Issue+2),+45-55.+&hl=en&as_sdt=0,5) (дата звернення

20.05.2025)

22. Ballestar, M. T., Sainz, J., & Sanz, I. (2022). An economic evaluation of educational interventions in the LOMLOE*: Proposals for improvement with artificial intelligence. [Economic evaluation of educational interventions in the LOMLOE: Proposals for improvement with Artificial Intelligence] Revista Espanola de Pedagogia, 80(281), 133-154. URL: https://www.researchgate.net/profile/Ismael-Sanz-4/publication/358157018_Evaluacion_economica_de_intervenciones_educativas_en_la_LOMLOE_propuestas_de_mejora_con_inteligencia_artificial/links/655e025c3fa26f66f41f3eeb/Evaluacion-economica-de-intervenciones-educativas-en-la-LOMLOE-propuestas-de-mejora-con-inteligencia-artificial.pdf (дата звернення 20.05.2025)

23. Baloul, M. S., Yeh, V. J. -, Mukhtar, F., Ramachandran, D., Traynor, M. D., Shaikh, N., Farley, D. R. (2022). Video commentary & machine

- learning: Tell me what you see, I tell you who you are. *Journal of Surgical Education*, 79(6), P. 263-272. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33077418/> (дата звернення 20.05.2025)
24. Baltusite, R., & Briede, B. (2018). Implementation of findings of generation theories in engineering studies. Paper presented at the *Engineering for Rural Development*, № 17. P. 1078- 1083. URL: <https://www.iitf.lbtu.lv/conference/proceedings2018/Papers/N131.pdf> (дата звернення 20.05.2025)
25. Bañeres, D., Rodríguez, M. E., Guerrero-Roldán, A. E., & Karadeniz, A. (2020). An early warning system to detect at-risk students in online higher education. *Applied Sciences (Switzerland)*, 10(13) URL: <https://www.mdpi.com/2076-3417/10/13/4427> (дата звернення 20.05.2025)
26. Bartoli, M. A. (2021). The university social responsibility framework by the international federation of catholic universities: A case of "intelligent" co-creation. *Managing social responsibility in universities: Organisational responses to sustainability*. P. 7-26. URL: https://www.researchgate.net/publication/351290359_The_University_Social_Responsibility_Framework_by_the_International_Federation_of_Catholic_Universities_A_Case_of_Intelligent_Co-creation (дата звернення 20.05.2025)
27. Beaton, C. (2019). Distance learning as a levelling tool for people with disabilities. Paper presented at the *Proceedings - 6th Annual Conference on Computational Science and Computational Intelligence, CSCI 2019*, 884-887. URL: https://www.researchgate.net/publication/340810703_Distance_Learning_as_a_Levelling_Tool_for_People_with_Disabilities (дата звернення 20.05.2025)
28. Beerkens, M. (2022). An evolution of performance data in higher education governance: A path towards a 'big data' era? *Quality in Higher*

- Education, 28(1), 29-49. URL: <https://eric.ed.gov/?id=EJ1332112> (дата звернення 20.05.2025)
29. Belov, V. (2021). Impact of the coronacrisis on germany's transition to a climate-neutral economy. *Sovremennaya Evropa*, 105(5), 100-112. URL: https://www.researchgate.net/publication/356849253_Impact_of_the_Coronacrisis_on_Germany's_Transition_to_a_Climate-neutral_Economy (дата звернення 20.05.2025)
30. Benjelloun, W. (2022). Shaping the future: North african universities after COVID-19. *Higher education in the arab world: New priorities in the post COVID-19 era* P. 195-207. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-07539-1#page=198> (дата звернення 20.05.2025)
31. Blankenship, R. J. (2021). Deep fakes, fake news, and misinformation in online teaching and learning technologies. *Deep fakes, fake news, and misinformation in online teaching and learning technologies* P. 1-271. URL: <https://eric.ed.gov/?id=ED615165> (дата звернення 20.05.2025)
32. Beach, S. A., & Ward, A. (2013). Insights into Engaged Literacy Learning: Stories of Literate Identity. *Journal of Research in Childhood Education*, 27(2). P. 239–255.
33. Blair, R., & Savage, R. (2006). Name writing but not environmental print recognition is related to letter-sound knowledge and phonological awareness in 308 pre-readers. *Reading and Writing*, 19, P. 991–1016.
34. Bindman, S.W., Skibbe, L.E., Hindman, A.H., Aram, D., & Morrison, F.J. (2014). Parental writing support and preschoolers' early literacy, language, and fine motor skills. *Early Childhood Research Quarterly*, 29, P. 614-624.
35. Bruning, R., & Horn, C. (2000). Developing motivation to write. *Educational Psychologist*, 35 (1), P. 25–37.

36. Calkins, L. M. (1986). *The Art of Teaching Writing*. Portsmouth, NH; Heinemann.
37. Omer Faruk Tavsanii, Mizrap Bulunuz *European Journal of Education Studies - Volume 3*
38. Collier, D. R. (2010). Journey to becoming a writer: Review of research about children's identities as writers. *Language and Literacy*, 12(1), P. 147-164.
39. Ehri, L. C., & Roberts, T. (2006). The roots of learning to read and write: Acquisition of letters and phonemic awareness. In D. K. Dickinson & S. B. Neuman (Eds.), *Handbook of early literacy research* (Vol. 2, pp. 113–131). New York: Guilford Press.
40. Feuer, A. (2011). Developing foreign language skills, competence and identity through a collaborative creative writing project. *Language, Culture and Curriculum*, 24 (2), P. 125-139.
41. Gerde, H.K., Bingham, G.R., & Wasik, B.A. (2012). Writing in Childhood Classrooms: Guidance for Best Practices. *Early Childhood Education Journal*, 40 (6), P. 351-359.
42. Graves, D. H. (1983). *Writing: Teachers and children at work*. Heinemann Educational Books, 4 Front St., Exeter, NH 03833.
43. Grundy, T. (1986). The Writing Program in the Beaverton School District. *OSSC Bulletin*, 30 (2).
44. Hammill, D. (2004). What we know about correlates of reading. *Exceptional Children*, 70, P. 453–468
45. McCarthy, S. J. (2001). Identity construction in elementary readers and writers. *Reading Research Quarterly*, 36(2), P. 122-151.

46. McCutchen, D., Covill, A., Hoyne, S. H., & Mildes, K. (1994). Individual differences in writing: Implications of translating fluency. *Journal of Educational Psychology*, 86 (2), P. 256–266.
47. Merriam, S. B. (1988). *Case Study Research In Education*. London: Jossey-Boss Publishers.
48. Nauman, A. D. (2007). Writing in the primary grades: Tapping young children's enthusiasm to help them become good writers. *Illinois Reading Council Journal*, 35 (4), P. 16-28.
49. Neumann, M. M., Hood, M., & Neumann, D. (2008). The scaffolding of emergent literacy skills in the home environment: A case study. *Early Childhood Educational Journal*, 36, P. 313–319.
50. Olinghouse, N. G., & Santangelo, T. (2010). Assessing the writing of struggling learners. *Focus On Exceptional Children*, 43 (4), P. 1-27.
51. Зубер Д.Б. **Методика навчання аргументованого письмового висловлювання в профільній школі** // *Science and Education: Synergy of Innovation*: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (24–26 листопада 2025 р., Берлін, Німеччина). – Київ : SCI-CONF, 2025.
52. Зубер Д.Б. **Методика навчання аргументованого письмового висловлювання в профільній школі** // *International Experience in Scientific Research*: збірник наукових статей IV Міжнародної науково-практичної конференції (20–22 листопада 2025 р., Чикаго, США). – Київ : SCI-CONF, 2025. – С. 382-384.

Показники експериментальної групи

№ досліджуваної особи	Ініціали досліджуваної особи	Оцінка
Перша	К. Л.	10
Друга	Б. В.	10
Третя	М. О.	9
Четверта	П. А.	8
П'ята	Ч. Т.	8
Шоста	О. В.	6
Сьома	Б. О.	8
Восьма	П. І.	10
Дев'ята	К. Н.	8
Десята	Т. І.	5
Одинадцята	Ч. Т.	8
Дванадцята	О. В.	6
Тринадцята	Б. О.	8
Чотирнадцята	П. І.	10
П'ятнадцята	К. Н.	8
Шістнадцята	М. О.	9
Сімнадцята	П. А.	8
Вісімнадцята	Ч. Т.	8

Дев'ятнадцята	О. В.	6
Двадцята	Б. О.	8
Двадцять перша	П. І.	10
Двадцять друга	К. Н.	8
Двадцять третя	Т. І.	5
Двадцять четверта	Ч. Т.	8
Двадцять п'ята	О. В.	6

Показники контрольної групи після 1-го анкетування

№ Досліджуваної особи	Ініціали досліджуваної особи	Оцінка
Перша	П.Р.	4
Друга	Н.О.	5
Третя	А.Б.	5
Четверта	В.В.	5
П'ята	А.М.	5
Шоста	С.Н.	6
Сьома	О.О.	8
Восьма	Г.М.	8
Дев'ята	Т.Д.	9
Десята	Т.Ю.	9
Одинадцята	П.П.	6

Дванадцята	В.Ф.	8
Тринадцята	К.М.	8
Чотирнадцята	Н.П.	9
П'ятнадцята	Т.Р.	9
Шістнадцята	В.М.	8
Сімнадцята	Я.Д.	8
Вісімнадцята	Т.В.	8
Дев'ятнадцята	К.М.	8
Двадцята	М.Р.	8
Двадцять перша	Г.П.	5
Двадцять друга	В.О.	8
Двадцять третя	О.Д.	6
Двадцять четверта	П.П.	8
Двадцять п'ята	К.Б.	8

Додаток Б

Показники експериментальної групи після 2-го анкетування

№ досліджуваної особи	Ініціали досліджуваної особи	Показник
Перша	К. Л.	12
Друга	Б. В.	12
Третя	М. О.	11
Четверта	П. А.	10
П'ята	Ч. Т.	10
Шоста	О. В.	8
Сьома	Б. О.	10
Восьма	П. І.	12
Дев'ята	К. Н.	10
Десята	Т. І.	6
Одинадцята	Ч. Т.	10
Дванадцята	О. В.	8
Тринадцята	Б. О.	10
Чотирнадцята	П. І.	12
П'ятнадцята	К. Н.	10
Шістнадцята	М. О.	11
Сімнадцята	П. А.	10
Вісімнадцята	Ч. Т.	10

Дев'ятнадцята	О. В.	8
Двадцята	Б. О.	10
Двадцять перша	П. І.	12
Двадцять друга	К. Н.	10
Двадцять третя	Т. І.	6
Двадцять четверта	Ч. Т.	10
Двадцять п'ята	О. В.	8

Показники контрольної групи після 2-го анкетування

№ Досліджуваної особи	Ініціали досліджуваної особи	показник
Перша	П.Р.	6
Друга	Н.О.	5
Третя	А.Б.	5
Четверта	В.В.	5
П'ята	А.М.	5
Шоста	С.Н.	6
Сьома	О.О.	8
Восьма	Г.М.	8
Дев'ята	Т.Д.	9
Десята	Т.Ю.	9
Одинадцята	П.П.	6

Дванадцята	В.Ф.	8
Тринадцята	К.М.	8
Чотирнадцята	Н.П.	9
П'ятнадцята	Т.Р.	9
Шістнадцята	В.М.	8
Сімнадцята	Я.Д.	8
Вісімнадцята	Т.В.	8
Дев'ятнадцята	К.М.	8
Двадцята	М.Р.	8
Двадцять перша	Г.П.	8
Двадцять друга	В.О.	8
Двадцять третя	О.Д.	6
Двадцять четверта	П.П.	8
Двадцять п'ята	К.Б.	8

Додаток В

Розрахунок Т- критерію Вілкоксона під час зрівняння вимірів при впровадженні уроку у експериментальній групі

[illegible]

Розрахунок при зрівнянні вимірів у контрольній групі

№ дослід.	Код ПІБ	ПМ у вибірці		різність	Абсолютне значення різності
		До	Після		
Перша	П.Р.	4	6	- 2	-2
Друга	Н.О.	5	5	0	0
Третя	А.Б.	5	5	0	0
Четверта	В.В.	5	5	0	0
П'ята	А.М.	5	5	0	0

Шоста	С.Н.	6	6	0	0
Сьома	О.О.	8	8	0	0
Восьма	Г.М.	8	8	0	0
Дев'ята	Т.Д.	9	9	0	0
Десята	Т.Ю.	9	9	0	0
Одинадцята	П.П.	6	6	0	0
Дванадцята	В.Ф.	8	8	0	0
Тринадцята	К.М.	8	8	0	0
Чотирнадцята	Н.П.	9	9	0	0
П'ятнадцята	Т.Р.	9	9	0	0
Шістнадцята	В.М.	8	8	0	0
Сімнадцята	Я.Д.	8	8	0	0
Вісімнадцята	Т.В.	8	8	0	0
Дев'ятнадцята	К.М.	8	8	0	0
Двадцята	М.Р.	8	8	0	0
Двадцять перша	Г.П.	5	8	- 3	-3
Двадцять друга	В.О.	8	8	0	0
Двадцять третя	О.Д.	6	6	0	0
Двадцять четверта	П.П.	8	8	0	0
Двадцять п'ята	К.Б.	8	8	0	0

